EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 24. 9. 2024
COM(2024) 415 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Preskúmanie fungovania a účinnosti nariadenia (EÚ) 2017/821 (nariadenie o nerastných surovinách z konfliktných oblastí) podľa článku 17 ods. 2 nariadenia 2017/821

I. ÚVOD

Účelom tejto správy je predložiť zistenia Európskej komisie (ďalej len „Komisia“) o prvom preskúmaní fungovania a účinnosti *nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/821 zo 17. mája 2017, ktorým sa ustanovujú povinnosti náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci dovozcov Únie dovážajúcich cín, tantal a volfrám, ich rudy a zlato s pôvodom v oblastiach zasiahnutých konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach*[1] (ďalej len „nariadenie“). Nariadenie nadobudlo účinnosť 8. júna 2017. Jeho prevádzkové požiadavky náležitej starostlivosti sa na dovozcov Únie dovážajúcich cín, volfrám, tantal a zlato vzťahujú od 1. januára 2021. Nariadením sa konkrétne zriaďuje systém Únie týkajúci sa náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci s cieľom obmedziť príležitosti ozbrojených skupín a bezpečnostných síl na obchod s cínom, volfrámom, tantalom a so zlatom tým, že sa zabráni financovaniu takýchto ozbrojených skupín a bezpečnostných síl v oblastiach bohatých na zdroje a zamedzí sa súvisiacemu vážnemu porušovaniu ľudských práv. Povinnosti náležitej starostlivosti pre dovozcov Únie sú zosúladené s usmernením OECD o náležitej starostlivosti pre zodpovedné dodávateľské reťazce nerastných surovín z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí (ďalej len „usmernenie OECD o náležitej starostlivosti“) a zahŕňajú päťstupňový rámec náležitej starostlivosti založenej na riziku stanovený v usmernení OECD o náležitej starostlivosti[2]. Nariadenie je navrhnuté tak, aby poskytovalo transparentnosť a istotu, pokiaľ ide o dodávateľské postupy dovozcov Únie dovážajúcich cín, volfrám, tantal a zlato a taviarní a rafinérií získavajúcich zdroje z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí. Príslušné orgány členských štátov sú zodpovedné za jednotné vykonávanie nariadenia a za vykonávanie následných kontrol súladu dovozcov Únie.

Podľa článku 17 ods. 2 Komisia preskúma fungovanie a účinnosť nariadenia do roku 2023 a potom každé tri roky. Pri preskúmaní sa konkrétne

> *„zohľadní* ***vplyv tohto nariadenia na mieste****, a to aj pokiaľ ide o podporu a náklady zodpovedného získavania nerastných surovín v rozsahu jeho pôsobnosti z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí, a* ***vplyv tohto nariadenia na hospodárske subjekty Únie*** *vrátane MSP, ako aj* ***sprievodné opatrenia*** *načrtnuté v spoločnom oznámení z 5. marca 2014. Komisia konzultuje* ***správu*** ***o preskúmaní*** *s Európskym parlamentom a Radou. Preskúmanie zahŕňa nezávislé hodnotenie pomerného zastúpenia hospodárskych subjektov Únie v dolnej časti dodávateľského reťazca s cínom, tantalom, volfrámom alebo zlatom v ich dodávateľskom reťazci, ktoré majú zavedené schémy náležitej starostlivosti. V rámci preskúmania sa posudzuje* ***vhodnosť a vykonávanie týchto schém náležitej starostlivosti*** *a vplyv systému Únie na mieste, ako aj* ***potreba dodatočných záväzných opatrení*** *s cieľom zabezpečiť dostatočný pákový efekt celkového trhu Únie na zodpovedný globálny dodávateľsky reťazec nerastných surovín.“*

[1] Ú. v. EÚ L 130, 19.5.2017, s. 1.
[2] OECD (2016), *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas: Third Edition* (Usmernenie OECD o náležitej starostlivosti pre zodpovedné dodávateľské reťazce nerastných surovín z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí: tretie vydanie), OECD Publishing, Paríž. http://dx.doi.org/10.1787/9789264252479-en.

Okrem požiadaviek výslovne stanovených v článku 17 Komisia identifikovala a preskúmala ďalšie prvky súvisiace s pokrytím a rozsahom pôsobnosti nariadenia, ktoré môžu mať vplyv na jeho fungovanie a účinnosť. Touto správou Komisia reaguje na uvedenú požiadavku preskúmať nariadenie. Sú v nej zhrnuté zistenia štúdie týkajúcej sa preskúmania a zdôraznené kľúčové oblasti zamerania, ktoré by Komisia mohla priebežne podporovať a prípadne ďalej posudzovať v kontexte nadchádzajúcich preskúmaní.

II. PRVÉ PRESKÚMANIE – ROZSAH A METODIKA

V tejto správe sa analyzuje účinnosť a fungovanie nariadenia z viacerých hľadísk: 1. z hľadiska vplyvu v krajinách ťažby[3], najmä pokiaľ ide o zmierňovanie rizík významných negatívnych vplyvov, ktoré môžu byť spojené s ťažbou, spracovaním a vývozom nerastných surovín z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí; 2. z hľadiska vplyvu na hospodárske subjekty v EÚ vrátane malých a stredných podnikov (MSP); 3. z hľadiska hodnotenia sprievodných opatrení, ako je uznávanie schém náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci, a vplyvu indikatívneho a neúplného zoznamu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí vychádzajúceho z externého znaleckého posudku, ktorý si Komisia vyžiadala podľa článku 14 ods. 2 nariadenia (ďalej len „zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí“)[4], a 4. z hľadiska ďalších úvah, a to aj o vecnej pôsobnosti nariadenia, úlohe prahových hodnôt objemu dovozu a prepojení s inými legislatívnymi iniciatívami, ktoré sa týkajú ťažobného odvetvia.

Podkladom tejto správy je externá štúdia, vstupy od príslušných orgánov členských štátov poskytnuté v ich výročných správach o vykonávaní nariadenia[5], ako aj konzultácie Komisie so širokým okruhom zainteresovaných strán. Zistenia externej štúdie sú založené na zmiešaných metódach, ktoré tvorí rozsiahly prehľad literatúry, analýza sekundárnych údajov, terénny výskum[6], sekundárny výskum a rozhovory a semináre s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane príslušných orgánov členských štátov, európskych hospodárskych subjektov v hornej a dolnej časti dodávateľského reťazca, vlastníkov schém náležitej starostlivosti, baníkov, miestnych obchodníkov, občianskej spoločnosti a ďalších zainteresovaných strán. Správa vychádza z výskumu pokrývajúceho obdobie do prvej polovice roka 2023.

III. PRESKÚMANIE FUNGOVANIA A ÚČINNOSTI NARIADENIA

1. Vplyv v krajinách ťažby cínu, volfrámu, tantalu a zlata

V roku 2023 dosiahol dovozu cínu, volfrámu, tantalu a zlata (ako sa vymedzujú v prílohe 1 k nariadeniu, t. j. kovov aj nerastných surovín, ktoré ich obsahujú) do EÚ hodnotu

[3] Pojmom „krajiny ťažby“ označujeme krajiny, v ktorých sa ťažia nerastné suroviny a rudy obsahujúce cín, volfrám, tantal a zlato.

[4] Zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí vychádzajúci z externého znaleckého posudku a informácie uvedené na webovom sídle vyhradenom pre tento zoznam nepredstavujú oficiálne stanovisko Európskej komisie ani EÚ k tomu, či konkrétny región alebo oblasť je alebo nie je oblasťou zasiahnutou konfliktom a vysokorizikovou oblasťou v zmysle článku 2 písm. f) nariadenia (EÚ) 2017/821.

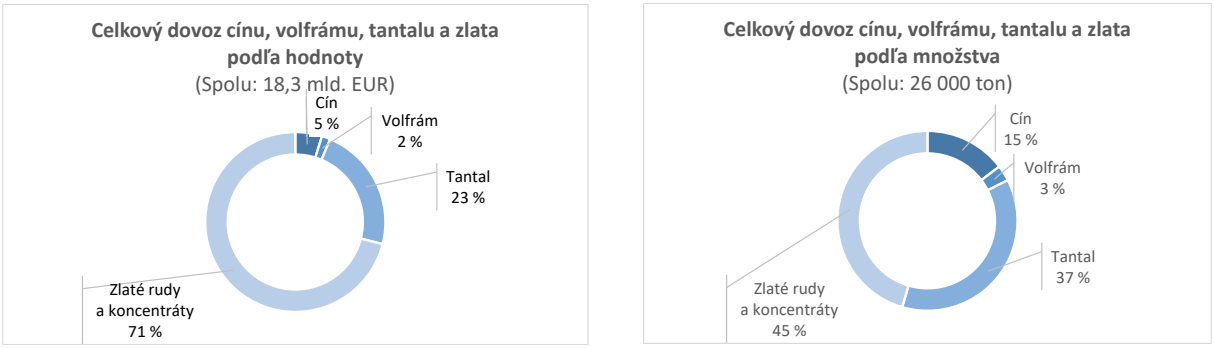
[5] Článok 17 ods. 1 nariadenia.

[6] Uskutočnili sa prípadové štúdie na mieste v Kolumbii a Konžskej demokratickej republike (KDR). Obe krajiny sú uvedené v zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí a sú kľúčovými hráčmi na trhu s cínom, volfrámom, tantalom a so zlatom vzhľadom na aktívnu ťažbu jednotlivých nerastných surovín/kovov v rôznom rozsahu.

18,3 miliardy EUR. Väčšinu dovozu v hodnotovom vyjadrení tvorili zlaté rudy a koncentráty (71 %), po ktorých nasledoval tantal (23 %), cín (5 %) a volfrám (1 %).

V množstevnom vyjadrení predstavoval celkový dovoz 26 000 ton, z čoho 45 % tvorili zlaté rudy a koncentráty, 37 % tantal, 15 % cín a 3 % volfrám (vrátane nerastných surovín, ktoré tieto kovy obsahujú).

Obrázok 1 – Dovoz cínu, volfrámu, tantalu a zlata do EÚ27 v roku 2023

Zdroj: Databáza Comext Eurostatu.
Poznámka: Na základe 8-miestnych číselných znakov KN podľa prílohy 1 k nariadeniu.

Ako vidno v tabuľke 1 ďalej, z krajín s oblasťami uvedenými v zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí pochádza len okrajový podiel priameho dovozu cínu, volfrámu, tantalu a zlata.

Tabuľka 1 – Pôvod cínu, volfrámu, tantalu a zlata dovážaných do EÚ v roku 2023

Názov položky	Celkový dovoz do EÚ (v tis. EUR)	Dovoz z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí (v tis. EUR)	Priamy dovoz z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí (v %)	Krajiny s regiónmi uvedenými v zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí	Päť hlavných krajín pôvodu mimo oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí
Cín	875 963	12 808	1,46 %	India, Konžská demokratická republika, Turecko, Afganistan, Venezuela, Pakistan, Ukrajina, Zimbabwe, Nigéria, Filipíny, Egypt, Kolumbia, Burundi	Švajčiarsko, Južná Afrika, Spojené kráľovstvo, Ekvádor, Kanada
Volfrám	282 892	2 929	1,04 %	India, Turecko, Filipíny, Egypt, Ukrajina, Pakistan	Južná Kórea, Japonsko, Čína, USA, Južná Afrika
Tantal	4 136 535	1 616	0,04 %	Venezuela, India, Ukrajina, Turecko, Filipíny, Kolumbia, Nigéria, Mozambik	Indonézia, Brazília, Čína, Peru, Bolívia
Zlaté rudy a koncentráty	12 992 874	628 175	4,83 %	India, Konžská demokratická republika, Turecko, Afganistan, Venezuela, Pakistan, Ukrajina,	Čína, USA, Vietnam, Južná Kórea, Kanada

				Zimbabwe, Nigéria, Filipíny, Egypt, Kolumbia, Burundi	

Zdroj: Databáza Comext Eurostatu.
Poznámka: Na základe 8-miestnych číselných znakov KN podľa prílohy 1 k nariadeniu.

V záujme preskúmania vplyvu nariadenia na mieste v krajinách ťažby cínu, volfrámu, tantalu a zlata so zameraním na oblasti zasiahnuté konfliktom a vysokorizikové oblasti bola na posúdenie na mieste a hĺbkové posúdenie vybratá Konžská demokratická republika (KDR) (regióny Kinshasa a Kindu) a Kolumbia (regióny Bogota a Medellín). Tieto dve krajiny boli vybraté s cieľom dosiahnuť rovnováhu medzi relevantnosťou, uskutočniteľnosťou a geografickým zastúpením a zároveň zabezpečiť pokrytie všetkých štyroch nerastných surovín/kovov v rozsahu pôsobnosti nariadenia.

V externej štúdii sa okrem toho prostredníctvom sekundárneho výskumu skúmal vplyv v oblastiach uvedených v zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí v Afrike, Latinskej Amerike a Ázii – konkrétne v Burkine Faso, Burundi, Nigérii, Južnom Sudáne, vo Venezuele, v Indii a Mjanmarsku/Barme. Napokon boli do sekundárneho posúdenia zahrnuté aj dôležité tranzitné krajiny pre cín, volfrám, tantal a zlato, predovšetkým Rwanda a Spojené arabské emiráty (SAE), s cieľom poskytnúť holistickejší pohľad na globálny vplyv nariadenia.

Výber týchto konkrétnych krajín na hĺbkové a sekundárne posúdenie nie je výsledkom porovnania s inými krajinami, ktoré takisto majú oblasti zasiahnuté konfliktom a vysokorizikové oblasti uvedené v zozname.

a. Terénny výskum v **KDR**

KDR je ústrednou krajinou v kontexte „nerastných surovín z konfliktných oblastí“, odkedy tento pojem pred viac než dvadsiatimi rokmi vznikol, a to z dôvodu veľkých zásob cínu, volfrámu, tantalu a zlata a dobre zdokumentovaných rizík spojených s ozbrojeným konfliktom a so súvisiacim vážnym porušovaním ľudských práv v dodávateľských reťazcoch cínu, volfrámu, tantalu a zlata. V zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí sa nachádza celá KDR[7]. Rozšírená drobná maloobjemová ťažba prináša zásadné výzvy vzhľadom na často slabú formalizáciu družstiev a ich vystavenie závažným rizikám a zneužívaniu v podobe nútenej práce, vykorisťovania ozbrojenými skupinami (úplatkárstvo, pranie špinavých peňazí) a podvodného nesprávneho udávania pôvodu nerastných surovín. Tieto riziká sa často označujú ako „riziká uvedené v prílohe II k usmerneniu OECD o náležitej starostlivosti“[8]. Konkrétne v prípade zlata pochádzajúceho z drobnej ťažby v súčasnosti neexistuje žiadny program vysledovateľnosti vo veľkom rozsahu, čo sťažuje vykonávanie

[7] Por. oddiel III ods. 3 písm. b).
[8] Riziká uvedené v prílohe II sa vymedzujú v usmernení OECD o náležitej starostlivosti a uznávajú sa za „významné negatívne vplyvy, ktoré môžu byť spojené s ťažbou nerastných surovín v oblastiach zasiahnutých konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach, obchodovaním, manipuláciou s nimi a ich vývozom“. Príloha II zahŕňa: akékoľvek formy mučenia, krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, akékoľvek formy nútenej alebo povinnej práce, najhoršie formy detskej práce, iné hrubé porušovanie ľudských práv a zneužívanie, ako je rozsiahle sexuálne násilie, vojnové zločiny alebo iné závažné porušovanie medzinárodného humanitárneho práva, zločiny proti ľudskosti alebo genocída.

náležitej starostlivosti v hornej časti dodávateľského reťazca a zodpovedné získavanie certifikovaného zlata smerujúceho na európsky trh.

Tabuľka 2 – Vývoz cínu, volfrámu, tantalu a zlata z KDR v roku 2022

Názov položky	Vývoz spolu (v tis. EUR)	Hlavné dovážajúce krajiny	Podiel EÚ
Cín	19 533	Čína, Spojené arabské emiráty	0 %
Volfrám	3 162	Spojené arabské emiráty, Thajsko, Malajzia, Hongkong, EÚ	3 %
Tantal	38 154	Hongkong, Spojené arabské emiráty, Čína, Thajsko, EÚ	7 %
Zlaté rudy a koncentráty	685 084	Južná Afrika, Spojené arabské emiráty, Burundi, Rwanda, Uganda	0 %

Zdroj: Databáza Comtrade OSN.
Poznámky: Na základe 6-miestnych kódov HS podľa prílohy 1 k nariadeniu.

V štúdii sa zistili určité pozitívne vplyvy, hoci ich nemožno priamo pripísať nariadeniu, a to pokiaľ ide o zvýšenú informovanosť o postupoch náležitej starostlivosti a ich zavádzanie vrátane usmernenia OECD o náležitej starostlivosti, z ktorého nariadenie vychádza. Výsledky terénneho výskumu však takisto ukazujú, že v KDR je informovanosť konkrétne o nariadení vo všeobecnosti nízka, z čoho vyplýva nedostatočný preukázateľný priamy vplyv. Napriek tomu znalosť päťstupňového rámca OECD, z ktorého nariadenie vychádza, je oveľa rozšírenejšia. Zainteresované strany, s ktorými sa uskutočnili rozhovory, vedeli o požiadavkách náležitej starostlivosti stanovených v usmernení OECD o náležitej starostlivosti a o potrebe dodržiavať americký Doddov-Frankov zákon[9], ktorý sa zameriava najmä na KDR a susedné krajiny.

b. Terénny výskum v **Kolumbii**

Kolumbia je od roku 2020 členom OECD[10]. V krajine sa vo veľkej miere ťaží zlato, pričom sa zistili súvislosti s rizikami uvedenými v prílohe II, ako je ťažba zlata na podporu neštátnych ozbrojených skupín, obchodovanie s drogami a nezákonná ťažba[11]. Do zoznamu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí sú zahrnuté kolumbijské departmenty Antioquia, Arauca, Bolívar, Cauca, Nariño, Norte de Santander a Valle del Cauca. V júli 2022 Kolumbia prijala zákon č. 2250, ktorým sa stanovuje vnútroštátny regulačný základ náležitej starostlivosti v súvislosti s cínom, volfrámom, tantalom a so zlatom (ako aj so striebrom a s platinou). Kolumbijská vláda okrem toho rozvíja niekoľko iniciatív, ktoré odrážajú ciele rôznych aspektov usmernenia OECD o náležitej starostlivosti, a teda aj nariadenia, aj keď tieto iniciatívy nie sú výslovne a dôsledne koncipované ako náležitá starostlivosť. Jedným z takýchto príkladov je formalizácia drobnej maloobjemovej ťažby, keďže banícke komunity zaoberajúce sa drobnou maloobjemovou ťažbou sú obzvlášť vystavené rizikám uvedeným v prílohe II. V externej štúdii sa navyše poukázalo na úsilie skupín ako Aliancia pre zodpovednú ťažbu

[9] V článku 1502 amerického Doddovho-Frankovho zákona z roku 2010 o reforme Wall Street a ochrane spotrebiteľa sa vyžaduje, aby spoločnosti kótované na burze v USA zverejňovali informácie o tom, či používajú cín, volfrám, tantal a zlato a či tieto nerastné suroviny pochádzajú z KDR alebo susediacich krajín.
[10] OECD, *Colombia* (Kolumbia).
[11] Frédéric Massé a Philippe Le Billon (2017), „*Gold mining in Colombia, post- war crime and the peace agreement with the FARC*“ (Ťažba zlata v Kolumbii, povojnové zločiny a mierová dohoda s FARC), *Third World Thematics.*

(ARM) a Švajčiarska iniciatíva za lepšiu ťažbu zlata o podporu zodpovedného získavania zdrojov v kolumbijskom sektore drobnej maloobjemovej ťažby zlata.

Zainteresované strany, s ktorými sa v Kolumbii uskutočnili konzultácie, poukázali na skutočnosť, že nie je možné určiť náklady priamo súvisiace s nariadením, keďže priamy vývoz z Kolumbie do EÚ má nízky objem.[12]

Tabuľka 3 – Vývoz cínu, volfrámu, tantalu a zlata z Kolumbie v roku 2022

Názov položky	Vývoz spolu (v tis. EUR)	Hlavné dovážajúce krajiny	Podiel EÚ
Cín*	3 621	Čína, Trinidad a Tobago, Ekvádor	0 %
Volfrám^	25	Peru, Ekvádor, Mexiko	0 %
Oxidy a hydroxidy volfrámu a cínu	87	EÚ, Panama	93 %
Tantal	5	Argentína	0 %
Zlaté rudy a koncentráty	2 976 472	USA, EÚ, slobodné pásma, India, Spojené arabské emiráty	16 %

Zdroj: Databáza Comtrade OSN.
Poznámky: Na základe 6-miestnych kódov HS podľa prílohy 1 k nariadeniu.
* Okrem oxidov a hydroxidov cínu (KN 2825 90 85).
^ Okrem oxidov a hydroxidov volfrámu (KN 2825 90 40).

Výsledky terénnej práce naznačili, že v Kolumbii existuje obmedzená informovanosť na mieste konkrétne o nariadení, z čoho vyplýva nedostatočný identifikovateľný priamy vplyv. Zainteresované strany, s ktorými sa uskutočnili rozhovory, však boli oboznámené s usmernením OECD o náležitej starostlivosti, čo je povzbudivé vzhľadom na skutočnosť, že jedným z hlavných cieľov nariadenia je zabezpečiť, aby dovozcovia Únie dovážajúci cín, volfrám, tantal a zlato uplatňovali náležitú starostlivosť spôsobom, ktorý je v súlade s usmernením OECD o náležitej starostlivosti. Koncepciu vysledovateľnosti dodávateľského reťazca si v kolumbijskom sektore zlata osvojili najmä hospodárske subjekty a verejné orgány.

c. Prípadové štúdie založené na sekundárnom preskúmaní

V externej štúdii na podporu preskúmania Komisie sa poukázalo na tieto problémy v krajinách vybratých na účely sekundárneho preskúmania.

V **Burkine Faso** patria medzi riziká uvedené v prílohe II v sektore zlata úplatkárstvo, podvodné nesprávne udávanie pôvodu, pranie špinavých peňazí a neplatenie daní, priama alebo nepriama podpora neštátnych ozbrojených skupín a zapájanie zložiek verejnej bezpečnosti. V zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí sa nachádza osem regiónov krajiny. Počas rozhovorov s kľúčovými zainteresovanými stranami v Burkine Faso, ktoré sa uskutočnili v rámci tejto štúdie, sa ukázala obmedzená informovanosť o existencii nariadenia. Pokiaľ ide o priority zodpovedného získavania zdrojov, väčšina opýtaných sa zameriavala na otázku znečistenia ortuťou v súvislosti s ťažbou zlata. Z uskutočnených rozhovorov vyplýva, že na zvýšenie informovanosti o účele a fungovaní nariadenia by bola potrebná väčšia osvetová

[12] Rozhovor s odborníkom na zlato z občianskej spoločnosti, 24. apríla 2023.

činnosť. Delegácia EÚ v Ouagadougou podporuje drobnú ťažbu zlata, a to aj v rámci projektu *Nadácie za mier*.

Burundi je zaradené do zoznamu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí. Na formálnosť a zákonnosť ťažobného sektora tejto krajiny mal negatívny vplyv zákaz vývozu zlata pre súkromných obchodníkov zavedený v roku 2019, ktorý potenciálne prispel k zvýšeniu nelegálneho vývozu zlata. Podľa zainteresovaných strán, s ktorými sa uskutočnili konzultácie, v súčasnosti v krajine pôsobí len niekoľko zahraničných spoločností, najmä čínskeho a ruského pôvodu, pričom žiadna z nich nevyváža priamo do EÚ. Údaje o ťažbe sú navyše dostupné vo veľmi obmedzenej miere. V štúdii sa nezistili dôkazy o žiadnom priamom vplyve nariadenia na mieste.

V zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí sa nachádza šesť federálnych štátov **Nigérie**. Ťažobný sektor v Nigérii je v súčasnosti na začiatku rozvoja a s výnimkou tantalu sa vyznačuje pomerne obmedzenou produkciou nerastných surovín obsahujúcich cín, volfrám, tantal a zlato. Podiel Nigérie na celosvetovej produkcii tantalu dosahuje približne 13 %[13]. Jednako však nelegálna ťažba a pašovanie zlata predstavujú zásadné riziká uvedené v prílohe II, najmä v severozápadných regiónoch krajiny (štát Zamfara). Ťažobný sektor dosiaľ nepatril medzi prioritné odvetvia spolupráce v rámci partnerstva EÚ s Nigériou, a preto sa v krajine neuskutočnili priame aktivity na základe nariadenia. Prostredníctvom podpory EÚ určenej pre integrovaný národný finančný rámec (INFF) a súvisiacej práce na fiškálnom federalizme sa však nepriamo podporuje rozvoj rámca pre silný sektor nerastných surovín (vrátane formalizácie sektora a reformy tvorby príjmov).

V **Rwande** sú hlavnými ťažobnými prírodnými zdrojmi cín, volfrám, tantal a zlato a drahé kamene[14]. Na pás ložísk cínu, volfrámu a tantalu, ktorý sa tiahne od východnej časti KDR cez Rwandu do Burundi, pripadá 51 % celosvetových dodávok tantalu a Rwanda sa podľa vlastných štatistík podieľa na celosvetovej produkcii na úrovni 28 %, najmä vo forme koncentrátov[15]. Hoci žiadny región Rwandy nie je uvedený v zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí, krajina má z hľadiska ťažby a tranzitu cínu, volfrámu, tantalu a zlata veľký význam, pričom podľa medzinárodných zdrojov môže časť objemu pochádzať z pašovania cez hranice z KDR[16]. EÚ v súčasnosti podporuje zodpovedné získavanie zdrojov, implementáciu medzinárodných sociálnych noriem a noriem na ochranu životného prostredia a pokrok v dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja v Rwande prostredníctvom projektu *Udržateľný rozvoj ťažobného sektora v Rwande*[17]. Okrem tohto projektu nebolo možné v Rwande identifikovať žiadny vplyv, ktorý by mohol byť priamo

[13] EITI (2022), *Mission critical: Strengthening governance of mineral value chains for the energy transition* (Kritické poslanie: Posilnenie riadenia hodnotových reťazcov v oblasti nerastných surovín v záujme energetickej transformácie). https://eiti.org/documents/mission-critical, s. 99.

[14] Hlavné ložiská cínu sa našli v oblastiach Rutongo, Musha a Ntunga. Ložiská tantalu sa nachádzajú najmä v oblastiach Rutsiro, Muhanga, Kamonyi atď. Geologická zbierka Rwandského výboru pre banskú ťažbu, ropu a plyn (RMB). Volfrám sa nachádza v oblastiach Nyakabingo, Gifurwe a Bugarama. Zlato sa ťaží najmä v severných a západných provinciách Rwandy v oblastiach Miyove, Nyungwe a Birambo. *Mining Africa* (Ťažba v Afrike), https://www.rmb.gov.rw/index.php?eID=dumpFile&t=f&f=68168&token=bca415628ca0d601bb28468f283b98d21a6986c1.

[15] Barreto a kol., *Economic Contributions of Artisanal and Small-Scale Mining in Rwanda: Tin, Tantalum and Tungsten* (Ekonomické prínosy drobnej a maloobjemovej ťažby v Rwande: cín, tantal a volfrám).

[16] Bezpečnostná rada OSN, *Midterm report of the Group of Experts submitted in accordance with paragraph 6 of resolution 2688* (Strednodobá správa skupiny expertov predložená v súlade s odsekom 6 rezolúcie č. 2688) (2023), S/2023/990.

[17] Delegácia Európskej únie v Rwande, *EU and Germany Join Forces to Boost Rwanda's Mining Sector* (EÚ a Nemecko spájajú sily na podporu rwandského ťažobného sektora), 30. júna 2023.

pripísateľný nariadeniu. Napriek tomu rwandská vláda v uplynulom desaťročí zaviedla rad legislatívnych iniciatív a schválila schémy náležitej starostlivosti pre priemyselné odvetvia s cieľom zmierniť negatívne riziká spojené s operáciami ťažobného prieskumu a spracúvania. Tieto opatrenia odrážajú širšie úsilie o podporu náležitej starostlivosti v krajine, súčasťou čoho je aj nariadenie.

V zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí sa nachádza osem regiónov **Južného Sudánu**. **Z** rozhovorov uskutočnených v krajine vyplynulo, že v sektore zlata je rozšírená nelegálna ťažba, ktorú vykonávajú najmä neregistrovaní drobní baníci. Okrem toho vo výraznej miere chýba transparentnosť vlastníctva spoločností pôsobiacich v tomto sektore. Pokiaľ ide o nariadenie, v krajine zatiaľ neboli identifikované žiadne projekty týkajúce sa zodpovedného získavania zdrojov alebo nerastných surovín z konfliktných oblastí. Mnohé zainteresované strany, s ktorými sa uskutočnili rozhovory, navyše tvrdili, že náležitá starostlivosť a zodpovedné získavanie zdrojov v sektore zlata podľa všetkého nepatria medzi priority vlády.

Vo **Venezuele** existuje mnoho rizík spojených s ťažbou zlata a celá krajina je zaradená do zoznamu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí. Okrem toho vzhľadom na nedostatok oficiálnych štatistík panuje v tomto sektore vysoká miera neprehľadnosti[18]. Podľa konzultovaných zdrojov sa údajne veľká časť venezuelského zlata pašuje do susedných krajín ako Kolumbia, Brazília, Surinam a Guyana. Okrem externej štúdie sa nezistila existencia žiadnych ďalších štúdií, v ktorých by sa hodnotil vplyv nariadenia vo Venezuele. V štúdii sa nepodarilo identifikovať žiadne úsilie vlády vyplývajúce z nariadenia o zavedenie opatrení náležitej starostlivosti alebo právnych zmien v ťažobnom zákonníku či iných vnútroštátnych právnych predpisoch. Určitá miera informovanosti o nariadení existuje medzi akademickými a výskumnými pracovníkmi, ale organizácie občianskej spoločnosti ani oslovení odborníci na ťažbu o nariadení nevedeli[19]. Nebolo teda možné posúdiť žiadny vplyv na mieste, ktorý by mohol byť priamo pripísateľný nariadeniu.

India je s objemom 774 ton za rok 2022 druhým najväčším spotrebiteľom zlata (po Číne). Vzhľadom na nedostatočnú domácu ponuku sa dopyt uspokojuje predovšetkým dovozom, často cez SAE, čo predstavuje riziko (pozri podrobnejšie informácie o obavách týkajúcich sa zodpovedného získavania zdrojov v SAE ďalej). V rokoch 2022 – 2023 dosiahol podiel miestnej ťažby na dodávkach zlata približne 1,5 %, zatiaľ čo recyklácia tvorila približne 14 %[20]. Najčastejšie identifikovaným rizikom v indickom sektore zlata je pašovanie, s ktorým sa spája neplatenie štátnych daní a poplatkov a pranie špinavých peňazí. V zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí sa nachádzajú dva štáty – Čhattísgarh a Džammú a Kašmír. Zo zistení externej štúdie vyplýva, že v Indii existuje určitá informovanosť o nariadení, najmä v rámci niektorých organizácií pôsobiacich v krajine, ako je Svetová rada pre zlato, Rada na podporu vývozu drahých kameňov a šperkov alebo Indická asociácia pre zlato a šperky.

[18] Wilsonovo centrum, *Exploiting Venezuela's Uncertain Future* (Ťaženie z neistej budúcnosti Venezuely). OECD, *Gold Flows from Venezuela* (Toky zlata z Venezuely).
[19] Rozhovory sa uskutočnili 30. marca 2023 a 5. apríla 2023.
[20] Centrum pre indickú politiku v oblasti zlata, *8th Annual Report 2022–2023* (8. výročná správa za roky 2022 – 2023), 26.

V **Mjanmarsku/Barme** je sektor cínu plne pod kontrolou vyšších predstaviteľov chunty, čo komplikuje akékoľvek posudzovanie produkcie a obchodu. Podľa odhadov z roku 2021 dosahuje produkcia približne 29 000 ton ročne, pričom v zásobách sa nachádza viac než 700 000 ton. Mjanmarsko/Barma je tak štvrtým najväčším producentom cínu a má tretie najväčšie zásoby cínu na svete[21]. Prevažná časť produkcie krajiny končí v čínskych rafinériách. Medzinárodná asociácia pre cín označuje čínsku spoločnosť Yunnan Tin Company za jedného z hlavných odberateľov cínu z Mjanmarska/Barmy. V zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí sa nachádza 15 z 21 administratívnych oblastí Mjanmarska/Barmy. Zo zistení externej štúdie vyplýva, že informovanosť o nariadení je v Mjanmarsku/Barme zanedbateľná a nebolo možné potvrdiť žiadny vplyv na mieste, ktorý by mohol byť priamo pripísateľný nariadeniu. Väčšina opýtaných sa v rámci svojho úsilia v Mjanmarsku/Barme zameriavala na otázku politickej nestability a násilia a nezaoberala sa výslovne požiadavkami náležitej starostlivosti.

Spojené arabské emiráty (SAE) neprodukujú žiadnu z nerastných surovín podliehajúcich nariadeniu, ale majú ústredné postavenie v obchode so zlatom a jeho transformácii. Táto krajina, ktorá v minulosti nepatrila medzi prvú stovku krajín s najväčším dovozom zlata, sa za štyridsať rokov prepracovala do prvej desiatky, pričom výrazný nárast zaznamenal dovoz z Afriky[22]. Niektoré zainteresované strany, s ktorými sa uskutočnili rozhovory, tvrdia, že v SAE je veľmi ťažké získať prístup k akýmkoľvek informáciám o obchode so zlatom. Panujú všeobecné obavy, že požiadavky na zodpovedné získavanie zdrojov sú podľa všetkého slabé, a to aj napriek nedávnej sérii relevantných iniciatív. Ministerstvo hospodárstva SAE oznámilo, že v januári 2024 nadobudnú účinnosť nové právne predpisy o náležitej starostlivosti v sektore zlata zosúladené s usmernením OECD. Hoci v SAE nebolo možné identifikovať vplyv, ktorý je priamo pripísateľný nariadeniu, a krajina sa nenachádza v zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí, SAE zohrávajú významnú úlohu ako stredisko tranzitu, najmä v prípade zlata. Krajina je preto dôležitá z hľadiska fungovania a účinnosti nariadenia a vo všeobecnosti z hľadiska náležitej starostlivosti v tomto sektore.

d. Závery a odporúčania

Nariadením sa zavádzajú povinnosti náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci len pre dovozcov Únie dovážajúcich cín, volfrám, tantal a zlato, a nemá teda priamy právny účinok na subjekty a procesy v tretích krajinách. Vzhľadom na túto skutočnosť je ťažké odlíšiť vplyv a náklady v tretích krajinách spojené s nariadením EÚ od vplyvov a nákladov vyplývajúcich zo širšieho celosvetového úsilia o podporu náležitej starostlivosti v dodávateľských reťazcoch nerastných surovín. Napriek tomu je povzbudzujúce, že vo väčšine posudzovaných tretích krajín sa mnohé subjekty v sektore cínu, volfrámu, tantalu a zlata usilujú o zavedenie náležitej starostlivosti podľa OECD v súlade s cieľmi nariadenia. Požiadavky nariadenia sú súčasťou tohto širšieho ekosystému opatrení náležitej starostlivosti a zodpovedného podnikania, a preto ich možno považovať za jeden z nástrojov prispievajúcich k zlepšeniu náležitej starostlivosti v dodávateľských reťazcoch cínu, volfrámu, tantalu a zlata.

[21] Nicholas Gardiner a kol., „*Tin mining in Myanmar: Production and potential*“ (Ťažba cínu v Mjanmarsku: Produkcia a potenciál), *Resources Policy*, december 2015.

[22] Carnegieho nadácia pre medzinárodný mier, https://carnegie-production-assets.s3.amazonaws.com/static/files/PageVittori_DubaiCorruption_final.pdf, 7. júla 2020.

V štúdii sa zistil potenciál na zlepšenie vplyvu nariadenia prostredníctvom väčšej angažovanosti EÚ v krajinách produkujúcich cín, volfrám, tantal a zlato a tranzitných krajinách. Účinnosť a fungovanie nariadenia by sa mohli ďalej zvýšiť prostredníctvom intenzívnejšej osvetovej činnosti, začínajúc osvetovou činnosťou delegácií EÚ v krajinách s oblasťami uvedenými v zozname oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí. Medzi skupinami miestnych zainteresovaných strán bol zaznamenaný veľký záujem o nariadenie a ochota aplikovať ho. Významnú príležitosť na zvýšenie vplyvu nariadenia preto predstavuje ďalšie zapájanie zainteresovaných strán podieľajúcich sa na produkcii cínu, volfrámu, tantalu a zlata a obchode s nimi v krajinách s oblasťami zasiahnutými konfliktom a vysokorizikovými oblasťami tam, kde je to možné.

2. Vplyv na hospodárske subjekty EÚ

a. Zavádzanie náležitej starostlivosti hospodárskymi subjektmi EÚ vrátane hospodárskych subjektov v dolnej časti dodávateľského reťazca

Z posúdenia vyplýva, že v čase nadobudnutia účinnosti nariadenia sa dovozcovia Únie a hospodárske subjekty v dolnej časti dodávateľského reťazca vyznačovali rôznou mierou informovanosti o náležitej starostlivosti v závislosti od svojej úlohy v dodávateľskom reťazci cínu, volfrámu, tantalu a zlata a od veľkosti spoločnosti. Na informovanosť spoločností o zásadách náležitej starostlivosti a spôsoboch ich uplatňovania malo silný vplyv ich zapájanie sa do medzinárodného obchodu s cínom, volfrámom, tantalom a so zlatom, ktorý od roku 2010 podlieha americkému Doddovmu-Frankovmu zákonu.

Mnohí dovozcovia Únie, ktorí sa prvýkrát oboznámili s náležitou starostlivosťou prostredníctvom nariadenia, sa o svojich povinnostiach dozvedeli prostredníctvom kontaktu s príslušnými orgánmi členských štátov. Pozitívnym výsledkom štúdie bola skutočnosť, že spoločnosti vďaka kontaktu s príslušnými orgánmi členských štátov postupne zlepšujú plnenie svojich povinností náležitej starostlivosti podľa nariadenia. Príslušné orgány členských štátov zdôrazňujú potrebu pokračovať v zvyšovaní informovanosti subjektov o podrobných požiadavkách nariadenia. Hoci niektoré MSP uviedli určité ťažkosti pri vykonávaní externého overovania treťou stranou, väčšina konzultovaných dovozcov Únie, na ktorých sa vzťahujú požiadavky nariadenia týkajúce sa náležitej starostlivosti, využíva schémy náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci. Naznačuje to, že akékoľvek potenciálne uznanie takýchto schém spĺňajúcich požiadavky Komisie by dovozcom uľahčilo dodržiavanie príslušných požiadaviek a ovplyvnilo by skúsenosti mnohých spoločností s nariadením (pozri podrobnosti v oddiele „3. Sprievodné opatrenia“).

Zavádzanie náležitej starostlivosti a úroveň dodržiavania súladu hospodárskymi subjektmi EÚ sa v jednotlivých členských štátoch líši. Hlavné zistené nedostatky súvisia s nedostatočnými informáciami o povinnostiach týkajúcich sa systému riadenia a riadenia rizík, neúplnosťou audítorských správ, nedostatočným plnením povinností zverejňovania informácií a podávania správ a s nezrovnalosťami medzi nahlásenými objemami dovozu a colnými údajmi. Ďalšou kľúčovou výzvou je všeobecný nedostatok kvalifikovaných audítorov v celej EÚ a nedostatok auditov, ktoré spĺňajú príslušné požiadavky nariadenia. Názory opýtaných na náklady na dodržiavanie predpisov sa výrazne líšili. Na jednej strane je náležitá starostlivosť v odvetví kovov a nerastných surovín čoraz bežnejšou normou a nariadenie je v súlade s mnohými

štandardnými obchodnými postupmi. Na druhej strane spoločnosti vysvetlili, že v súvislosti s dodržiavaním predpisov môže vznikať pomerne značné administratívne zaťaženie a náklady na audit, najmä pre MSP. Odhadované náklady na audit sa pohybujú od 8 000 EUR do 10 000 EUR, čo sú pre MSP značné výdavky. Spoločnosti (a príslušné orgány členských štátov, pozri ďalej) zároveň uviedli, že tieto náklady by sa mohli výrazne znížiť prostredníctvom potenciálneho uznávania schém a prípadného zoznamu zodpovedných taviarní uznaných EÚ.

Hoci sa v nariadení stanovujú povinnosti náležitej starostlivosti len pre samotných dovozcov Únie dovážajúcich kovy a nerastné suroviny, existujú náznaky, že v úsilí zameranom na náležitú starostlivosť robia pokroky aj hospodárske subjekty nachádzajúce sa ďalej v dolnej časti hodnotových reťazcov. Komisia s cieľom posúdiť zavádzanie náležitej starostlivosti spoločnosťami v dolnej časti dodávateľského reťazca pripravuje pre spoločnosti v dolnej časti dodávateľského reťazca dobrovoľný online nástroj na zverejňovanie informácií o svojich postupoch náležitej starostlivosti – informačný systém pre zodpovedné získavanie nerastných surovín (ReMIS), ktorý by podľa očakávaní mal byť spustený do prevádzky v druhej polovici roka 2024 (pozri oddiel „3. Sprievodné opatrenia“).

b. Presadzovanie nariadenia príslušnými orgánmi členských štátov

V nariadení sa vyžaduje, aby príslušné orgány členských štátov vykonávali „primerané následné kontroly súladu“ hospodárskych subjektov. Podľa analýzy uskutočnenej v rámci tohto preskúmania disponujú príslušné orgány členských štátov odlišnými kapacitami, pridelenými zdrojmi a odbornými znalosťami, pokiaľ ide o suroviny, priemyselné procesy a audit. V dôsledku toho sú v rozličnej miere schopné vykonávať následné kontroly a prijímať nadväzujúce opatrenia. Vo všeobecnosti možno po vykonaní zatiaľ len prvého kola ročných následných kontrol súladu konštatovať, že príslušné orgány členských štátov dospeli k obmedzeným zisteniam. Niekoľko členských štátov poznamenalo, že na získanie prehľadu o modeloch dovozu a možnom obchádzaní predpisov, ako aj na získanie jasnejšieho obrazu vychádzajúceho z relevantných údajov treba dlhší čas.

Podľa článku 17 ods. 1 nariadenia členské štáty každoročne do 30. júna predložia Komisii správu o vykonávaní nariadenia. Najnovšie zistenia zo správ príslušných orgánov členských štátov, ktoré sú zahrnuté v tomto preskúmaní, teda pochádzajú z 30. júna 2023 a zahŕňajú kontroly vykonané v roku 2022. Je dôležité poznamenať, že príslušné orgány členských štátov dospeli po vykonaní zatiaľ len prvého kola ročných následných kontrol súladu k obmedzeným zisteniam.

Informácie predložené Komisii prostredníctvom výročných správ príslušných orgánov členských štátov o vykonávaní potvrdzujú, že príslušné orgány členských štátov začali v roku 2021 s osvetovou činnosťou, stretnutiami pre hospodárske subjekty na zvyšovanie informovanosti a prípravami na následné kontroly. V roku 2022 stúpal počet príslušných orgánov členských štátov, ktoré začali vykonávať následné kontroly súladu, pričom mnohé boli plánované na rok 2023. Komisia dostala k 30. júnu 2023 správy o vykonávaní od 22 z 27 členských štátov.

Následné kontroly už plánovalo alebo začalo vykonávať 12 z 22 členských štátov: Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko (pilotné kontroly), Luxembursko,

Malta, Nemecko, Rakúsko a Španielsko. V Poľsku sa následné kontroly nezačali, keďže pre ne ešte nebol zavedený legislatívny základ v poľskom vnútroštátnom práve[23]. Portugalsko oznámilo, že s následnými kontrolami začne v druhej polovici roka 2023. V ostatných členských štátoch sa následné kontroly nevykonávali, pretože neboli identifikovaní žiadni dovozcovia prekračujúci prahové hodnoty objemu dovozu stanovené v nariadení.

V roku 2022 bolo na základe colných údajov predložených členskými štátmi, ktoré poskytli informácie, identifikovaných 8 286 dovozcov Únie dovážajúcich nerastné suroviny a kovy obsahujúce cín, volfrám, tantal a zlato, pričom v prípade 477 (6 %) z nich dovážané množstvá dosahovali alebo prekračovali ročné objemové prahové hodnoty. Prahové hodnoty boli stanovené tak, aby sa zabezpečilo, že pokrytý dovoz zodpovedá aspoň 95 % celkového objemu cínu, volfrámu, tantalu a zlata dovážaných do EÚ [pozri oddiel III ods. 4 písm. b)]. Medzi členskými štátmi existujú veľké rozdiely, pokiaľ ide o počet dovozcov patriacich do rozsahu pôsobnosti nariadenia.

Zistenia potvrdzujú, že úroveň súladu sa výrazne líši, pričom niektoré členské štáty neoznámili žiadne presvedčivé zistenia vyplývajúce z následných kontrol súladu, a to z viacerých dôvodov vrátane prebiehajúceho rozvoja ich systému vnútorných auditov, poverenia príslušného orgánu alebo z dôvodu, že ich colné orgány im poskytli príslušné colné údaje len nedávno.

Pokiaľ ide o vykonávanie príslušnými orgánmi členských štátov, v externej štúdii, ako aj vo výročných správach príslušných orgánov členských štátov o vykonávaní sa poukazuje na viaceré výzvy. Členské štáty uviedli, že väčšina dovozcov Únie, na ktorých sa vzťahujú požiadavky náležitej starostlivosti podľa nariadenia, sa opiera o schémy náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci, ktoré im môžu uľahčiť dodržiavanie súladu s nariadením. Tento uľahčujúci prvok sa však zatiaľ neuplatňuje, keďže Komisia dosiaľ žiadnu schému neuznala [pozri oddiel III ods. 3 písm. a)]. Ďalšou výzvou, na ktorú upozorňujú najmä menšie členské štáty, je nedostatočná kapacita a zdroje príslušných orgánov členských štátov na presadzovanie nariadenia. Príslušné orgány členských štátov sa vyjadrili za ďalšiu výmenu najlepších postupov a vzájomnú koordináciu. Príslušné orgány členských štátov takisto poukázali na viaceré riziká súvisiace s dovozom zlata do Únie [pozri oddiel III ods. 4 písm. e)], ako aj na výzvy v oblasti vysledovateľnosti súvisiace s materiálmi v recyklovanej forme alebo hotovými výrobkami, ktoré v súčasnosti nepatria do rozsahu pôsobnosti nariadenia, najmä v sektore zlata, kde sa môže recyklácia spájať s materiálmi z konfliktných oblastí.

Členské štáty sú naďalej zodpovedné za jednotné vykonávanie nariadenia podľa článku 10 ods. 3. Komisia s cieľom uľahčiť výmenu informácií medzi členskými štátmi a podporiť jednotné vykonávanie nariadenia zaviedla príslušné nástroje, najmä štvrťročné stretnutia expertnej skupiny pre zodpovedné získavanie cínu, tantalu, volfrámu a zlata (ďalej len „expertná skupina pre cín, volfrám, tantal a zlato“), a zároveň prebieha práca spojená so zriadením platformy na zabezpečenú výmenu príslušných colných údajov medzi členskými štátmi (systém monitorovania zodpovedného získavania nerastných surovín). V externej štúdii týkajúcej sa preskúmania bola expertná skupina pre cín, volfrám, tantal a zlato identifikovaná

[23] Poľská vláda prijala 12. marca 2024 zákon o spôsoboch vykonávania nariadenia.

ako účinná platforma na stretnutia príslušných orgánov členských štátov a Komisie, výmenu informácií a zvyšovanie konvergencie pri presadzovaní nariadenia.

Prebiehajúca práca na platforme na výmenu colných údajov, ktorá je v súčasnosti v pilotnej fáze, môže podporiť výmenu informácií medzi členskými štátmi zameranú na monitorovanie praktík dovozcov Únie spojených s obchádzaním predpisov a predchádzanie takýmto praktikám. Platforma členským štátom konkrétne umožní vymieňať si colné informácie týkajúce sa dovážajúcich spoločností a nahliadať do nich v súvislosti s nerastnými surovinami a kovmi, na ktoré sa vzťahuje nariadenie, s cieľom minimalizovať riziko, že dovozcovia sa uchýlia k rozdeľovaniu zásielok a dovozu cez rôzne členské štáty, aby neprekročili platné prahové hodnoty objemu dovozu stanovené v nariadení.

3. Sprievodné opatrenia k nariadeniu

V tomto oddiele sa skúma fungovanie a účinnosť rôznych nástrojov na podporu vykonávania nariadenia. Tieto nástroje sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 4 – Prehľad nástrojov na podporu vykonávania nariadenia

Nástroje na podporu vykonávania	Odkaz v nariadení/opis
a. Schémy náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci a zoznam zodpovedných taviarní a rafinérií (ďalej len „biely zoznam EÚ“)	Odôvodnenie 14 a článok 8 nariadenia, odôvodnenie 16 a článok 9 nariadenia
b. Zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí	Článok 14 ods. 2 nariadenia, odporúčanie Komisie (EÚ) 2018/1149 z 10. augusta 2018, metodika a zoznam vypracovaný a pravidelne aktualizovaný organizáciou RAND Europe: oblasti zasiahnuté konfliktom a vysokorizikové oblasti (cahraslist.net)
c. Európske partnerstvo pre zodpovedné nerastné suroviny (EPRM)	Jeho činnosť sa začala v roku 2016 ako iniciatíva viacerých zainteresovaných strán, ktorá realizuje projekty v sektore drobnej maloobjemovej ťažby cínu, volfrámu, tantalu a zlata. Fórum medzi priemyslom, vládami a občianskou spoločnosťou. https://europeanpartnership-responsibleminerals.eu/

d. Ďalšie opatrenia uvedené v spoločnom oznámení z 5. marca 2014[24]	Politické dialógy s tretími krajinami, diplomacia v oblasti surovín, rozvojová spolupráca s tretími krajinami. Od roku 2021 strategické partnerstvá v oblasti surovín s tretími krajinami[25].
e. Informačný systém pre zodpovedné získavanie nerastných surovín (ReMIS)	Online dobrovoľný nástroj pre spoločnosti v dolnej časti dodávateľského reťazca na zverejňovanie informácií o ich postupoch náležitej starostlivosti. Nástroj ReMIS je technicky pripravený na spustenie do prevádzky a Komisia pred jeho sprístupnením verejnosti dokončuje dojednania s členskými štátmi o ochrane údajov.
f. Portál *Due Diligence Ready!* (Pripravení na náležitú starostlivosť!)	Komisia vyvinula a uviedla do prevádzky nástroj *Due Diligence Ready!* (Pripravení na náležitú starostlivosť!), ktorý sa osobitne zameriava na MSP a slúži ako podporný nástroj v úsilí o pochopenie a vykonávanie náležitej starostlivosti. Portál pomáha MSP: • zistiť, aké výhody im môže priniesť uplatňovanie náležitej starostlivosti vo svojich dodávateľských reťazcoch, • pochopiť, posúdiť a zmierniť riziká a vplyvy vo svojich dodávateľských reťazcoch v súvislosti so zodpovedným získavaním zdrojov, • pochopiť a implementovať usmernenie OECD o náležitej starostlivosti a zistiť, ako uplatňovať náležitú starostlivosť pri zodpovednom získavaní nerastných surovín (usmernenie OECD o náležitej starostlivosti sa vzťahuje na všetky nerastné suroviny). Z výskumu a rozhovorov so zainteresovanými stranami nevyplynula potreba odstupňovanejšej a cielenejšej podpory prostredníctvom tohto nástroja. https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready_en

[24] SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Zodpovedné získavanie nerastov s pôvodom v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach Smerom k integrovanému prístupu EÚ, JOIN(2014) 8 final.

[25] Diplomacia v oblasti surovín – Európska komisia (europa.eu).

a. Uznávanie schém náležitej starostlivosti a „biely zoznam“ EÚ

V nariadení sa uznáva, že schémy náležitej starostlivosti môžu dovozcom Únie uľahčiť dodržiavanie požiadaviek nariadenia. Podľa článkov 3 a 8 Komisia prijme vykonávacie akty, ktorými uzná schémy náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci na základe žiadosti vlastníkov schém. Proces posudzovania a kritériá potenciálneho uznania schém sú uvedené v delegovanom nariadení[26], ktoré vychádza z metodiky OECD na posudzovanie schém náležitej starostlivosti v oblasti nerastných surovín, čím sa zabezpečuje, aby takéto schémy účinne spĺňali normy nariadenia.

V súčasnosti prebieha proces posudzovania piatich schém na účely uznania, pričom dosiaľ nebola uznaná žiadna schéma. Posúdenia sú založené na hĺbkovom preskúmaní dokumentácie, rozhovoroch so zainteresovanými stranami podieľajúcimi sa na schémach a overovaní na mieste, tzv. tieňových auditoch. Skúmajú sa politiky a normy schém, ako aj spôsob ich vykonávania. Harmonogram posúdení, a najmä „tieňových auditov“, výrazne ovplyvnila pandémia ochorenia COVID-19, čo viedlo k oneskoreniu procesov posudzovania. Z hľadiska trvania procesu uznávania sú rozhodujúcimi faktormi aj nevyhnutná prísnosť kritérií, rôzne kroky postupu a potreba vykonať dôkladné posúdenie, ako aj možnosť opätovného podania žiadosti.

Rozhovory so spoločnosťami potvrdzujú, že mnohé už sú členmi schém alebo svoje postupy prispôsobujú týmto schémam, aj keď ešte nie sú uznané. Hoci niektoré zainteresované strany za potenciálny obmedzujúci faktor v oblasti súladu označili náklady na schémy náležitej starostlivosti, odhadované náklady sa zdajú pre mnohé subjekty finančne primerané.

Okrem toho niektoré zainteresované strany upozornili na dôležitosť transparentnosti schém. Schémy môžu uľahčiť prístup k informáciám o pôvode materiálov s cieľom potvrdiť súlad s právnymi povinnosťami podľa nariadenia. Napriek tomu pri väčšine následných kontrol, ktoré vykonali príslušné orgány členských štátov u dovozcov Únie zapojených do schém náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci, dovozcovia nevedeli orgánom poskytnúť informácie o krajine pôvodu, ako sa vyžaduje v článku 4 nariadenia. V súvislosti s týmito výzvami v oblasti transparentnosti treba ďalej podporovať užšiu spoluprácu a výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi členských štátov, dovozcami Únie a schémami.

Je dôležité zdôrazniť, že bez ohľadu na uznávanie schém ako nástroja na uľahčenie vykonávania sú dovozcovia Únie naďalej individuálne zodpovední za dodržiavanie požiadaviek nariadenia, či už sú, alebo nie sú súčasťou uznaných schém. Schémy teda môžu byť nástrojom, ktorý dovozcom Únie uľahčí dodržiavanie súladu, ale nezbavujú ich individuálnej zodpovednosti za vykonávanie náležitej starostlivosti.

V nariadení sa stanovuje, že Komisia prijme vykonávací akt, ktorým sa vytvorí zoznam zodpovedných taviarní a rafinérií podľa článku 9 nariadenia. Pri zostavovaní zoznamu bude Komisia prihliadať na taviarne a rafinérie, na ktoré sa vzťahujú uznané schémy náležitej

[26] Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/429 z 11. januára 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/821, pokiaľ ide o metodiku a kritériá posudzovania a uznávania schém náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci týkajúcich sa cínu, tantalu, volfrámu a zlata (Ú. v. EÚ L 75, 19.3.2019, s. 59 – 65).

starostlivosti, ako aj na informácie poskytnuté členskými štátmi. Keďže dosiaľ neboli uznané žiadne schémy, zoznam EÚ ešte nebol zostavený.

b. Zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí

V nariadení sa stanovuje pomoc hospodárskym subjektom pri identifikácii oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí. Európska komisia vypracovala podľa článku 14 nezáväzné usmernenia k identifikovaniu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí a iných rizík v dodávateľskom reťazci[27]. Zároveň poverila organizáciu RAND Europe vypracovaním externého znaleckého posudku vo forme metodiky na určenie krajín, ktoré sa majú zaradiť do zoznamu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí, a poskytnutím indikatívneho, neúplného a pravidelne aktualizovaného zoznamu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí[28]. Ako sa zdôrazňuje už v predchádzajúcej poznámke pod čiarou č. 4, zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí vychádzajúci z externého znaleckého posudku a informácie uvedené na webovom sídle vyhradenom pre tento zoznam nepredstavujú oficiálne stanovisko Európskej komisie ani EÚ k tomu, či konkrétny región alebo oblasť je alebo nie je oblasťou zasiahnutou konfliktom a vysokorizikovou oblasťou v zmysle článku 2 písm. f) nariadenia (EÚ) 2017/821. Zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí však slúži ako operačný nástroj na usmernenie úsilia o zmierňovanie rizík a umožňuje spoločnostiam uplatňovať náležitú starostlivosť v súlade s nariadením EÚ.

Ak je určitá oblasť zaradením do zoznamu označená za oblasť zasiahnutú konfliktom a/alebo vysokorizikovú oblasť, nevyplýva z toho zákaz obchodných činností a neznamená to ani sa tým nenaznačuje, že by sa v tejto oblasti obchodné činnosti nemali vykonávať. Zoznam umožňuje spoločnostiam identifikovať oblasti, v ktorých by mali vykonávať náležitú starostlivosť založenú na rizikách, aby mohli získavať cín, volfrám, tantal a zlato, resp. pokračovať v ich získavaní, pomocou procesov náležitej starostlivosti spoločnosti.

Spoločnosti, s ktorými sa uskutočnili rozhovory v rámci externej štúdie, potvrdili, že zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí je užitočným nástrojom na posúdenie rizík regionálnych konfliktov. Niektorí respondenti uvádzajú, že ho používajú spolu s inými zoznamami oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí, ako je napríklad zoznam vypracovaný Iniciatívou pre zodpovedné získavanie nerastných surovín (RMI). Iné zainteresované strany uviedli, že by sa mohla zlepšiť informovanosť o zozname. V rozhovoroch sa takisto potvrdzuje, že je dôležité naďalej zdôrazňovať indikatívnu a neúplnú povahu zoznamu. Pokiaľ ide o obsah zoznamu, niektoré zainteresované strany navrhli zvážiť technické zmeny vrátane frekvencie aktualizácie a aktualizácie metodiky s cieľom spresniť zemepisné oblasti, ako aj zvážiť zahrnutie tranzitných krajín do zoznamu.

c. Európske partnerstvo pre zodpovedné nerastné suroviny (EPRM)

Európske partnerstvo pre zodpovedné nerastné suroviny (EPRM) vzniklo v roku 2016 s cieľom podporiť vykonávanie pripravovaného nariadenia prostredníctvom i) zodpovednej produkcie; ii) zodpovedného získavania a iii) prepojenia produkcie a získavania. EPRM, ktoré financuje

[27] Odporúčanie Komisie (EÚ) 2018/1149 z 10. augusta 2018 *týkajúce sa nezáväzných usmernení na identifikovanie oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí a iných rizík v dodávateľskom reťazci podľa nariadenia (EÚ) 2017/821* (Ú. v. EÚ L 208, 17.8.2018, s. 94 – 106).

[28] Zoznam je k dispozícii na adrese https://www.cahraslist.net/.

prevažne Európska komisia a niektoré členské štáty, je iniciatívou viacerých zainteresovaných strán a funguje ako fórum medzi priemyslom, vládami a občianskou spoločnosťou. Jeho cieľom je budovať kapacity v oblasti postupov náležitej starostlivosti v celom dodávateľskom reťazci cínu, volfrámu, tantalu a zlata.

EPRM má dva hlavné ciele. Prvým je podpora MSP pri vykonávaní náležitej starostlivosti prostredníctvom nástrojov ako „Kontrola náležitej starostlivosti“, ktorá poskytuje dotazník na posúdenie súladu spoločností s usmernením OECD o náležitej starostlivosti a ponúka konkrétne rady na zlepšenie postupov, a „Centrum pre náležitú starostlivosť“, ktoré poskytuje individualizované informácie v záujme uplatňovania náležitej starostlivosti. Druhým cieľom je podporovať subjekty drobnej maloobjemovej ťažby pri zodpovednejšej produkcii a vstupe na oficiálne trhy na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni. S týmto zámerom EPRM financuje projekty v oblastiach zasiahnutých konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach a zameriava sa na budovanie najlepších postupov a spoluprácu subjektov pozdĺž dodávateľského reťazca cínu, volfrámu, tantalu a zlata s cieľom posilniť zodpovedné postupy[29].

V priebehu rokov EPRM zhromaždilo poznatky o náležitej starostlivosti, poskytovalo fórum na diskusie viacerých zainteresovaných strán a potvrdilo pridanú hodnotu podpory náležitej starostlivosti v hornej časti dodávateľského reťazca prostredníctvom projektov na mieste. Dosahovanie výsledkov, najmä od roku 2021, sa výrazne zvýšilo. Partnerstvo sa takisto zdá lepšie zosúladené s prioritami EÚ.

Oblasti, kde treba ďalšie zlepšenie, zahŕňajú potrebu zvýšiť členskú základňu, diverzifikovať zdroje financovania, zintenzívniť osvetovú činnosť v krajinách ťažby, posilniť zameranie na udržateľnosť a zlepšiť kapacitu na monitorovanie a hodnotenie vlastných činností. V konzultáciách so zainteresovanými stranami sa takisto poukázalo na príležitosť uľahčiť organizáciám občianskej spoločnosti a zainteresovaným stranám z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí proces podávania žiadostí o granty EPRM, poskytovať ďalšiu odbornú prípravu miestnym subjektom dodávateľského reťazca v oblastiach zasiahnutých konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach o mechanizmoch náležitej starostlivosti, a to podľa možnosti v súčinnosti so schémami spolupráce v odvetví, a rozšíriť prepojenia medzi príjemcami a hospodárskymi subjektmi.

d. Ďalšie opatrenia uvedené v spoločnom oznámení z 5. marca 2014 – diplomacia v oblasti surovín

Pokiaľ ide o diplomaciu v oblasti surovín a rozvojovú spoluprácu nad rámec existujúcich programov, ako je napríklad EPRM, EÚ uskutočnila mnoho činností na podporu udržateľného rozvoja ťažobného sektora v partnerských krajinách. Tantal a volfrám, čo sú dva materiály podliehajúce nariadeniu, sa takisto nachádzajú v zozname kritických surovín EÚ, a patria teda do rozsahu pôsobnosti širšieho úsilia EÚ v oblasti kritických surovín. Jedným z kľúčových príkladov takéhoto úsilia, ktoré je súčasťou vonkajšieho rozmeru európskeho aktu o kritických

[29] V rokoch 2017 – 2020 udelilo partnerstvo EPRM 18 grantov alebo iných foriem dotácií na projekty v celkovej výške 6 miliónov EUR. Začiatkom roka 2022 sa začali realizovať ďalšie tri vybraté pilotné projekty a v lete 2023 bola vyhlásená ďalšia výzva na predkladanie návrhov.

surovinách[30], je práca spojená s uzatváraním strategických partnerstiev v oblasti hodnotových reťazcov surovín medzi Európskou úniou a tretími krajinami.

Takéto partnerstvá sú založené na dvojstrannom a nezáväznom memorande o porozumení (MoP) a pláne konkrétnych opatrení, na ktorých sa má dohodnúť do šiestich mesiacov od uzavretia MoP. Kľúčové piliere týchto MoP sú zamerané na podporu noriem v environmentálnej, sociálnej oblasti a oblasti správy a riadenia (ESG) a zodpovedných ťažobných postupov, mobilizáciu financovania príslušnej infraštruktúry, budovanie kapacít, spoluprácu v oblasti výskumu a inovácií a integráciu hodnotových reťazcov surovín prostredníctvom podpory zapájania podnikateľských subjektov a udržateľných investícií.

EÚ dosiaľ podpísala partnerstvá s Argentínou, Austráliou, Čile, Grónskom, Kanadou, Kazachstanom, Konžskou demokratickou republikou, Namíbiou, Nórskom, Rwandou, Ukrajinou, Uzbekistanom a so Zambiou a pripravujú sa ďalšie partnerstvá, najmä s ďalšími africkými krajinami.

Táto práca v oblasti strategických partnerstiev dopĺňa ciele spoločného oznámenia z 5. marca 2014 a európskeho aktu o kritických surovinách a úzko súvisí so zámerom podporovať zodpovedné získavanie surovín. Túto prácu podľa potreby podporujú aj politické dialógy EÚ s krajinami, ktoré sú relevantné z hľadiska hodnotových reťazcov zodpovedného získavania nerastných surovín.

e. Informačný systém pre zodpovedné získavanie nerastných surovín (ReMIS)

Hoci sa v nariadení neukladajú záväzné povinnosti náležitej starostlivosti hospodárskym subjektom v dolnej časti dodávateľského reťazca, Komisia hodnotí, ako tieto subjekty zavádzajú náležitú starostlivosť (článok 17 ods. 2 nariadenia). Na účely tohto posúdenia Komisia zriaďuje informačný systém pre zodpovedné využívanie nerastných surovín – ReMIS. Ide o online dobrovoľný nástroj pre spoločnosti v dolnej časti dodávateľského reťazca na zverejňovanie informácií o svojich postupoch náležitej starostlivosti. Systém ReMIS je technicky pripravený na spustenie do prevádzky a Komisia dokončuje dojednania s členskými štátmi o ochrane údajov. Keďže systém ReMIS ešte nebol spustený do prevádzky, v tomto prvom preskúmaní nebolo možné komplexne posúdiť, ako spoločnosti v dolnej časti dodávateľského reťazca zavádzajú náležitú starostlivosť.

f. Portál *Due Diligence Ready!* (Pripravení na náležitú starostlivosť!)

Komisia osobitne vyvinula portál *Due Diligence Ready!*[31] (Pripravení na náležitú starostlivosť!), aby pomohla spoločnostiam pri zodpovednom získavaní nerastných surovín a kovov a prípadne pri dodržiavaní regulačných požiadaviek vrátane nariadenia (EÚ) 2017/821. Portál poskytuje všeobecné informácie[32] o povinnostiach náležitej starostlivosti, ako aj súbor nástrojov[33] na pomoc s pracovným postupom náležitej starostlivosti. Ponúka aj webináre

[30] COM(2023) 160 final, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:903d35cc-c4a2-11ed-a05c-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF.
[31] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready_sk.
[32] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/about_sk.
[33] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/due-diligence-toolbox_sk.

a powerpointové materiály odbornej prípravy[34] na stiahnutie v siedmich jazykoch (angličtina, francúzština, nemčina, taliančina, poľština, portugalčina a španielčina). Okrem toho portál ponúka materiály odbornej prípravy (zo záznamu), napríklad z virtuálneho kurzu z júna 2023, ktoré sú určené pre MSP v Európe a odvetvové združenia. Cieľom tohto virtuálneho kurzu odbornej prípravy bolo:

- uviesť do kontextu nariadenia EÚ s ohľadom na ciele, rozsah pôsobnosti a súčasný stav,
- poskytnúť MSP praktické usmernenia k zavedeniu náležitej starostlivosti vo vlastnej spoločnosti,
- poskytnúť odporúčania zamerané na kontext MSP v Európe, v prípade ktorých je najviac pravdepodobné, že sa musia vyrovnať s problémom obmedzených zdrojov na zavedenie postupov náležitej starostlivosti,
- upriamiť pozornosť spoločností na nástroje podpory, ktoré majú v sektore k dispozícii, a pripomenúť, že cieľom portálu DDR je sústrediť ich na jednom mieste, aby k nim mali spoločnosti jednoduchý prístup. Cieľom je takisto pripomenúť, že existuje poradenská služba pre MSP, na ktorú sa môžu spoločnosti obrátiť s otázkami.

Vo februári 2023 bola spustená bezplatná e-mailová poradenská služba[35], v rámci ktorej sú k dispozícii projektoví odborníci poskytujúci MSP dovážajúcim cín, volfrám, tantal a zlato vysvetlenia a usmernenia o tom, ako implementovať nariadenie. Toto e-mailové poradenstvo je takisto k dispozícii v siedmich jazykoch.

Výskum uskutočnený na účely externej štúdie týkajúcej sa preskúmania nariadenia, ako aj rozhovory so zainteresovanými stranami poukázali najmä na význam cielenej podpory prostredníctvom nástroja, ktorý sa neustále zlepšuje a aktualizuje.

4. Ďalšie aspekty preskúmania, ktoré môžu mať vplyv na účinnosť nariadenia

Okrem aspektov výslovne stanovených v článku o preskúmaní nariadenia sa v preskúmaní skúmali aj ďalšie otázky, ktoré môžu mať vplyv na fungovanie a účinnosť nariadenia. Patrí medzi ne posúdenie existujúceho pokrytia nariadenia (riziká súvisiace s prahovými hodnotami a nezákonným obchodom so zlatom), rozsahu pôsobnosti z hľadiska nerastných surovín a rizík, na ktoré sa vzťahujú povinnosti náležitej starostlivosti, ako aj možných prepojení s inými príslušnými právnymi predpismi EÚ v ťažobnom sektore (nariadenie o batériách, európsky akt o kritických surovinách, smernica o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti).

Prahové hodnoty objemu dovozu

Nariadenie má globálny rozsah pôsobnosti, t. j. povinnostiam náležitej starostlivosti podlieha každý dovozca cínu, volfrámu, tantalu a zlata bez ohľadu na krajinu pôvodu, ktorého ročný objem dovozu presahuje prahové hodnoty stanovené v prílohe I. Na dovozcov, ktorí tieto prahové hodnoty nedosahujú, sa právna povinnosť podľa nariadenia nevzťahuje, ale vyzývajú sa, aby vykonávali náležitú starostlivosť na dobrovoľnom základe. Prahové hodnoty v prílohe boli stanovené spôsobom, ktorým sa zabezpečuje, aby pokrytý dovoz zodpovedal aspoň 95 % celkového objemu cínu, volfrámu, tantalu a zlata dovážaných do EÚ, aby sa požiadavky

[34] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/training-and-events_sk.
[35] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/about_sk#free-email-advisory.

náležitej starostlivosti vzťahovali na prevažnú väčšinu dovozu a zároveň aby sa zabránilo neopodstatnenému administratívnemu zaťaženiu MSP a dovozcov s nízkym objemom dovozu.

Aj keď sa v externej štúdii dospelo k záveru, že prostredníctvom prahových hodnôt možno účinne dosiahnuť cieľ odbremeniť MSP od nadmerného administratívneho zaťaženia, zainteresované strany vyjadrili obavy, že existujúce prahové hodnoty môžu u dovozcov Únie viesť k praktikám obchádzania predpisov. Okrem toho niektoré zainteresované strany vyjadrili obavy, že stanovené prahové hodnoty vylučujú vysokorizikový dovoz a oslobodzujú ho od požiadaviek náležitej starostlivosti. Táto obava je obzvlášť relevantná v prípade zlata vzhľadom na potenciálne vysokú peňažnú hodnotu malých objemov dovozu, ktoré nedosahujú prahové hodnoty, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že o vysokorizikový dovoz môže ísť aj v prípade relatívne nízkych dovážaných množstiev.

Tieto problémy si vyžadujú dôkladné monitorovanie. V súčasnosti však podľa zistení externej štúdie ani podľa správ, ktoré Komisii predložili príslušné orgány členských štátov, neexistujú jednoznačné dôkazy o praktikách obchádzania prepisov (napr. rozdeľovanie dovozu medzi viacerých dovozcov s cieľom neprekročiť prahové hodnoty). Komisia a členské štáty úzko spolupracujú na zabezpečení nepretržitého monitorovania modelov dovozu. Komisia predovšetkým pracuje na príprave IT nástroja na monitorovanie zodpovedného získavania nerastných surovín (RMT), online platformy, ktorá umožní bezpečnú výmenu colných údajov medzi príslušnými orgánmi členských štátov.

Vzhľadom na doterajší nedostatok primeraných údajov sa v štúdii dospelo k záveru, že je predčasné uvažovať o úprave prahových hodnôt alebo o revízii metodiky výpočtu prahových hodnôt. Úsilie v oblasti vykonávania sa preto zameria na uľahčenie výmeny informácií medzi príslušnými orgánmi členských štátov s cieľom posilniť kapacity na monitorovanie a kvantitatívne prehľady o údajoch o priamom a nepriamom obchodovaní, investíciách a trendoch týkajúcich sa podielov na zisku, čím sa umožní hlbšia analýza potenciálneho vplyvu prahových hodnôt v budúcnosti.

Nezákonný obchod so zlatom

V nariadení sa uznáva, že nezákonný obchod nepriamo spája spotrebiteľov s konfliktmi, ktoré majú vážny vplyv na ľudské práva mimo EÚ. V externej štúdii sa zdôrazňuje, že strediská tranzitu zohrávajú úlohu v globálnych dodávateľských reťazcoch cínu, volfrámu, tantalu a zlata tým, že spájajú potenciálne nezákonne získané a obchodované zlato s trhom EÚ.

Problematika nezákonného obchodu, najmä so zlatom vzhľadom na jeho prirodzené vlastnosti, je mimoriadne zložitá a má viacero rozmerov. Náležitá starostlivosť je jedným z dostupných nástrojov v rámci medzinárodného boja proti pašovaniu. V tejto súvislosti existujú nástroje ako schémy náležitej starostlivosti a mechanizmy vysledovateľnosti, ktoré pomáhajú riešiť riziká nezákonného obchodovania v rôznych článkoch dodávateľského reťazca. Nástroje v rámci nariadenia môžu zohrávať pozitívnu úlohu v boji proti nezákonnému obchodu smerujúcemu do EÚ. Napríklad zahrnutie krajín cezhraničného tranzitu a iných stredísk, cez ktoré prechádzajú dovážané nerastné suroviny a kovy z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí, do zoznamu oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí by mohlo prispieť k schopnosti kupujúcich dôkladnejšie posudzovať pôvod kovov/nerastných surovín.

Vecná pôsobnosť

V nariadení sa stanovujú povinnosti týkajúce sa náležitej starostlivosti v prípade štyroch nerastných surovín a kovov: cínu, tantalu, volfrámu a zlata. Výber týchto nerastných surovín a kovov mal v čase prijatia nariadenia tri dôvody. Po prvé cín, volfrám, tantal a zlato predstavujú štyri nerastné suroviny, ktoré sa najčastejšie spájajú s ozbrojenými konfliktmi a súvisiacim porušovaním ľudských práv. Po druhé nariadenie vychádza z osvedčených zásad usmernenia OECD o náležitej starostlivosti. Hoci sa usmernenie v zásade vzťahuje na všetky nerastné suroviny, obsahuje dva dodatky týkajúce sa konkrétne cínu, volfrámu, tantalu a zlata, ktoré sú koncipované s ohľadom na výzvy spojené so štruktúrou dodávateľských reťazcov týchto štyroch nerastných surovín. Po tretie rozsah pôsobnosti nariadenia je v súlade s úsilím ďalších partnerov – napríklad aj v USA sú zavedené právne predpisy o nerastných surovinách z konfliktných oblastí: článok 1502 Doddovho-Frankovho zákona z roku 2010 o reforme Wall Street a ochrane spotrebiteľa sa vzťahuje na tie isté štyri produkty, hoci s užšou geografickou pôsobnosťou (keďže sa zameriava na KDR a susedné krajiny).

Okrem cínu, volfrámu, tantalu a zlata sa s rizikami súvisiacimi s konfliktmi môžu spájať ďalšie nerastné suroviny a kovy, ktoré sú rozhodujúce pre zelenú a digitálnu transformáciu, a to vzhľadom na súčasný a predpokladaný veľký dopyt po nich a na skutočnosť, že hlavné ložiská sa nachádzajú v sociálne a/alebo environmentálne nestabilných regiónoch. Z tohto dôvodu bolo cieľom preskúmania analyzovať, či by na splnenie cieľa zabrániť financovaniu ozbrojených skupín a bezpečnostných síl v oblastiach zasiahnutých konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach bohatých na zdroje bolo potrebné zahrnúť do rozsahu pôsobnosti nariadenia aj iné nerastné suroviny/kovy. V externej štúdii sa konkrétne posudzoval kobalt, meď, lítium a nikel z hľadiska štruktúry ich produkcie a vystavenia porovnateľným rizikám ako cín, volfrám, tantal a zlato. Tieto štyri nerastné suroviny sú v zozname kritických surovín EÚ, pričom meď, lítium a nikel sa zároveň považujú za strategické suroviny[36]. Preto sa na ne vzťahuje európsky akt o kritických surovinách. Okrem toho kobalt, lítium a nikel patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia o batériách, a preto sa na ne vzťahujú požiadavky náležitej starostlivosti zakotvené v uvedenom nariadení.

Kobalt je všestranný kov, ktorý sa používa v rôznych aplikáciách vrátane batérií, ako aj v leteckom a kozmickom priemysle, obrannom sektore a zdravotníctve. Viac než 70 % dodávok na celosvetovom trhu zabezpečuje KDR. Táto nerastná surovina sa ťaží predovšetkým ako vedľajší produkt pri veľkoobjemovej ťažbe medi v južných provinciách Haut-Katanga a Lualaba, ktoré nie sú vystavené výraznej prítomnosti neštátnych ozbrojených skupín. 70 % celosvetového spracovania medziproduktov kobaltu je pod kontrolou Číny[37], ktorá má dobré zastúpenie v ťažbe kobaltu, keďže čínske záujmové skupiny kontrolujú 15 z 19 priemyselných prevádzok, pričom čínske rafinérie vrátane spoločnosti Huayou Cobalt vo veľkej miere skupujú aj produkciu drobnej ťažby[38]. Väčšina dodávok kobaltu nachádza využitie pri výrobe batérií,

[36] Kritické suroviny – Európska komisia (europa.eu).

[37] Andrew Gulley, (2022) „*One hundred years of cobalt production in the Democratic Republic of the Congo*“ (Sto rokov produkcie kobaltu v Konžskej demokratickej republike). *Resources Policy* 79: 103007, IEA (2021) *The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions* (Úloha kritických nerastných surovín v prechode na čistú energiu).

[38] Dionne Searcey, Michael Forsythe a Eric Lipton, „*A Power Struggle Over Cobalt Rattles the Clean Energy Revolution*“ (Mocenský boj o kobalt otriasa revolúciou v oblasti čistej energie), *New York Times*, 20. novembra 2021.

najmä lítiovo iónových akumulátorov, ktoré sa používajú v spotrebnej elektronike, elektrických vozidlách a zásobníkoch energie.

Meď je kov so širokým využitím v elektrických zariadeniach, stavebníctve, priemyselných strojoch a zliatinách. Dominantné postavenie v produkcii medi má Čile disponujúce obrovskými priemyselnými prevádzkami, ako sú bane Escondida alebo Andina. Na otvorení nových baní sa v súčasnosti pracuje v Peru, Indonézii a Mongolsku[39], zatiaľ čo KDR sa podľa odhadov stane do roku 2026 druhým najväčším svetovým producentom medi[40]. Keďže meď je primárny kov, jej ťažba je často spojená s ťažbou kobaltu, ako je to v prípade oblasti Copperbelt v KDR. Hoci väčšina medenej rudy sa ťaží vo veľkom, existuje aj drobná produkcia medi, keďže baníci často oscilujú medzi meďou a kobaltom v závislosti od svetových cien.

Lítium je ľahký kov, ktorý sa používa v lítiovo iónových akumulátoroch, najmä do elektrických vozidiel.[41] Lítium sa používa aj pri výrobe zliatin, skla, keramiky, mazív a liekov. Nachádza sa predovšetkým vo vyvretých horninách (spodumen) a minerálnych prameňoch (soľanky), pričom väčšina jeho produkcie pochádza z Austrálie a Čile. Z pohľadu svetových zásob lítia má dominantné postavenie niekoľko krajín vrátane Čile, Argentíny a Bolívie[42]. Ťažba lítia si vyžaduje veľkoobjemovú mechanizovanú ťažbu vzhľadom na ložiská s nízkou kvalitou, preto je menej vhodné na drobnú a maloobjemovú ťažbu. V nadväznosti na nedávne významné nálezy v KDR[43] a Zimbabwe sa však v týchto krajinách rozvíja sektor drobnej ťažby[44].

Nikel je kovový prvok so širokým uplatnením, ktorý je nevyhnutný pre rast rastlín a bežne sa nachádza v nehrdzavejúcej oceli a trakčných batériách. V súčasnosti sa nikel ťaží prevažne v priemyselnom meradle v Indonézii, na Filipínach, v Rusku a na francúzskom zámorskom území Nová Kaledónia[45]. Drobná ťažba niklu bola zaznamenaná na Filipínach a v Indonézii. Žiadne štúdie nepoukazujú na systémové využívanie výnosov z niklu na financovanie ozbrojených skupín. Ťažba niklu si vyžaduje značné investície a mechanizované procesy, čo obmedzuje drobnú ťažbu.

Hoci je náležitá starostlivosť v dodávateľských a hodnotových reťazcoch veľmi dôležitá aj v prípade iných kovov a nerastných surovín, v tejto fáze sa neodporúča rozšíriť rozsah pôsobnosti nariadenia z dvoch hlavných dôvodov. Po prvé, s inými nerastnými surovinami/kovmi súvisia odlišné výzvy z hľadiska štruktúry produkcie (prevažne veľkoobjemová ťažba), prepojenia v hodnotových reťazcoch a možné súvisiace riziká. Po druhé, na tieto ďalšie nerastné suroviny/kovy sa vzťahujú (alebo budú vzťahovať) iné právne predpisy – predovšetkým nariadenie o batériách a smernica o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti (pozri oddiel ďalej). Konkrétne v prílohe X k nariadeniu o batériách sa uvádzajú kategórie rizík a medzinárodne uznávané nástroje náležitej starostlivosti, ktoré sa

[39] Svetové ekonomické fórum (2022), *Which countries produce the most copper* (Ktoré krajiny vyrábajú najviac medi).
[40] *Reuters* (2023) *Congo could seize Peru's No. 2 copper spot as Andean output slows* (Kongo by sa mohlo dostať na druhé miesto v ťažbe medi pred Peru, keďže produkcia v Andách sa spomaľuje).
[41] Svetové ekonomické fórum. 2023. *This chart shows which countries produce the most lithium* (Tento graf ukazuje krajiny s najväčšou produkciou lítia).
[42] Kanadské ministerstvo pre prírodné zdroje, *Lithium Facts* (Fakty o lítiu).
[43] *Resource World Magazine*, *Tantalex Lithium's Titan plant construction 80% complete, DRC* (Výstavba závodu Titan spoločnosti Tantalex Lithium je dokončená na 80 %, KDR), 2023.
[44] *Reuters*, *Premier African Minerals completes Zimbabwe lithium plant, production imminent* (Spoločnosť Premier African Minerals dokončila závod na produkciu lítia v Zimbabwe, čoskoro sa spustí jeho prevádzka), 2023.
[45] Kanadské ministerstvo pre prírodné zdroje, *Nickel facts* (Fakty o nikli).

vzťahujú na požiadavky náležitej starostlivosti stanovené v nariadení o batériách a ktoré sa konkrétne týkajú kobaltu, niklu, prírodného grafitu a lítia. Tieto kategórie zahŕňajú ľudské práva, napríklad detskú a nútenú prácu [bod 2 písm. b) prílohy X]. V bode 4 písm. f) sa ako jeden z príslušných medzinárodne uznávaných nástrojov uvádza aj usmernenie OECD o náležitej starostlivosti pre zodpovedné dodávateľské reťazce nerastných surovín z oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí. Hoci sa teda vecná pôsobnosť týchto dvoch nariadení neprekrýva, povinnosti náležitej starostlivosti v oboch nástrojoch sa týkajú rizík uvedených v prílohe II k usmerneniu OECD o náležitej starostlivosti.

Ak by sa teda rozsah pôsobnosti nariadenia rozšíril o ďalšie kovy, mohlo by to viesť k duplicite požiadaviek v rámci ostatných právnych predpisov Únie a hrozilo by, že regulačné prostredie sa pre hospodárske subjekty skomplikuje a vzniknú nejasnosti v súvislosti so spôsobmi vykonávania náležitej starostlivosti v oblasti nerastných surovín. Preto by aktuálnou prioritou malo byť dosiahnutie ďalšieho pokroku vo vykonávaní nariadenia v jeho súčasnej podobe, pričom osobitná pozornosť – aj v súvislosti s budúcimi revíziami tohto nariadenia a iných právnych predpisov o náležitej starostlivosti – by sa mala venovať tomu, ako zabezpečiť trvalú komplementárnosť a interoperabilitu rôznych právnych predpisov EÚ o náležitej starostlivosti, ktoré sú v tomto smere relevantné.

Zahrnuté riziká

Pokiaľ ide o riziká, ktorých sa týkajú povinnosti náležitej starostlivosti, nariadenie sa vzťahuje na riziká spojené s ozbrojeným konfliktom a súvisiacim porušovaním ľudských práv v súlade s usmernením OECD o náležitej starostlivosti a prílohou II k nemu („závažné porušovanie spojené s ťažbou, prepravou nerastných surovín alebo obchodovaním s nimi“). Nariadenie ani usmernenia OECD o náležitej starostlivosti nezahŕňajú environmentálne riziká. Medzi vplyvom ťažby na životné prostredie a ozbrojeným konfliktom však existujú preukázateľné súvislosti. Na jednej strane môže zasahovanie štátnych a neštátnych ozbrojených skupín do ťažobných činností negatívne ovplyvňovať životné prostredie. Na druhej strane môže konflikt vzniknúť v dôsledku zhoršenia životného prostredia spôsobeného činnosťami týkajúcimi sa cínu, volfrámu, tantalu a zlata, čo zahŕňa napríklad problémy ako vysídľovanie obyvateľstva, degradácia pôdy, obmedzený prístup k potravinám a zhoršená dostupnosť vody.

Takéto súvislosti medzi životným prostredím a konfliktom by mohli zohrávať úlohu z hľadiska účinnosti nariadenia, keďže náležitá starostlivosť v oblasti životného prostredia by mohla potenciálne prispieť k jednému z kľúčových cieľov nariadenia, ktorým je oddelenie obchodu s cínom, volfrámom, tantalom a so zlatom od ozbrojených konfliktov. Povinnosti náležitej starostlivosti sa zároveň rozšíria aj na environmentálne aspekty prostredníctvom smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti (keď nadobudne účinnosť). Mnohé hospodárske subjekty EÚ naprieč dodávateľskými reťazcami nerastných surovín budú musieť vykonávať náležitú starostlivosť v oblasti životného prostredia. Navyše nariadenie v súčasnosti vychádza z usmernení OECD o náležitej starostlivosti. Preto by pridaním náležitej starostlivosti v oblasti životného prostredia do nariadenia (ktorá v súčasnosti nie je zahrnutá v usmernení OECD o náležitej starostlivosti) mohlo vzniknúť riziko, že regulačné prostredie sa pre hospodárske subjekty skomplikuje a že vzhľadom na iné právne predpisy Únie vzniknú nejasnosti v súvislosti so spôsobmi vykonávania náležitej starostlivosti v oblasti nerastných

surovín. Preto by aktuálnou prioritou malo byť dosiahnutie ďalšieho pokroku vo vykonávaní nariadenia v jeho súčasnej podobe.

Súdržnosť medzi nariadením a ostatnými právnymi predpismi EÚ

Nariadenie je prvým právnym predpisom EÚ zameraným na náležitú starostlivosť v dodávateľských reťazcoch. Od nadobudnutia účinnosti nariadenia bolo vypracovaných niekoľko legislatívnych iniciatív, ktoré môžu v rôznej miere ovplyvňovať jeho cieľ, rozsah pôsobnosti a zameranie. V nasledujúcej tabuľke sa porovnáva geografické pokrytie, vecná pôsobnosť a pokrytie z hľadiska podnikov, povinnosti náležitej starostlivosti, úloha uznávania schém a záväzky podľa nariadenia a podľa smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti, nariadenia o batériách, nariadenia, ktorým sa zriaďuje rámec na stanovenie požiadaviek na ekodizajn udržateľných výrobkov (nariadenie o ekodizajne udržateľných výrobkov), európskeho aktu o kritických surovinách a nariadenia o zákaze výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie (nariadenie o nútenej práci).

Dôležitým spoločným prvkom je geografické pokrytie, keďže všetky tieto legislatívne nástroje majú potenciálny celosvetový dosah (napriek tomu, že nariadenie sa zameriava konkrétne na oblasti zasiahnuté konfliktom a vysokorizikové oblasti). Pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť, nariadenie o batériách sa rovnako ako toto nariadenie vzťahuje na úzky okruh výrobkov/nerastných surovín, ale medzi týmito dvoma právnymi predpismi nedochádza k prekrývaniu. V prílohe II k európskemu aktu o kritických surovinách sa tantal a volfrám označujú ako kritické suroviny. V ostatných nástrojoch, najmä v smernici o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti, sa neurčuje obmedzená vecná pôsobnosť, ale uplatňujú sa horizontálne. Pokiaľ ide o pokrytie z hľadiska podnikov, t. j. o to, na ktoré hospodárske subjekty sa vzťahujú predmetné požiadavky, horizontálne nástroje ako smernica o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti sa budú vzťahovať na veľké hospodárske subjekty, zatiaľ čo to, ktoré subjekty podliehajú požiadavkám v nariadení, sa vymedzuje na základe jeho špecifického vecného zamerania a na základe prahových hodnôt objemu dovozu (z čoho vyplýva aj osobitná flexibilita zameraná na MSP, ktoré pritom nie sú z rozsahu pôsobnosti výslovne vylúčené).

Pokiaľ ide o požiadavky náležitej starostlivosti, v nariadení sa stanovuje cielený prístup (t. j. vyžaduje sa vykonávanie náležitej starostlivosti s cieľom zaistiť, aby dodávateľské reťazce nefinancovali ozbrojené konflikty a súvisiace porušovanie ľudských práv), ktorý je v súlade s usmerneniami OECD o náležitej starostlivosti. Požiadavky náležitej starostlivosti obsiahnuté v smernici o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti a nariadení o batériách sú rozsiahlejšie, pretože sa vzťahujú aj na environmentálne otázky, ako aj všeobecnejšie na sociálne riziká a riziká v oblasti ľudských práv. V európskom akte o kritických surovinách, nariadení o ekodizajne udržateľných výrobkov ani nariadení o nútenej práci sa neukladajú povinnosti náležitej starostlivosti.

Pokiaľ ide o uznávanie schém, túto možnosť poskytuje nariadenie, európsky akt o kritických surovinách a nariadenie o batériách. Schémy, ktoré sa v súčasnosti posudzujú v kontexte nariadenia [pozri oddiel III ods. 3 písm. a)], sa vzťahujú konkrétne na cín, volfrám, tantal a zlato.

Tabuľka 5 – Porovnanie nariadenia s inými relevantnými legislatívnymi iniciatívami

	Právny predpis	**Smernica o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti**	**Nariadenie o batériách**	**Nariadenie o ekodizajne udržateľných výrobkov**	**Európsky akt o kritických surovinách**	**Nariadenie o nútenej práci**
Geografické pokrytie	celosvetové so zameraním na oblasti zasiahnuté konfliktom a vysokorizikové oblasti	celosvetové	celosvetové s určitým zameraním na oblasti zasiahnuté konfliktom a vysokorizikové oblasti	celosvetové	celosvetové	celosvetové
Vecná pôsobnosť	cín, volfrám, tantal a zlato	horizontálna	kobalt, lítium, nikel, prírodný grafit	prierezová s obmedzeniami pri určitých výrobkoch	34 kritických surovín v prílohe II vrátane tantalu a volfrámu	horizontálna
Pokrytie z hľadiska podnikov	dovozcovia cínu, volfrámu, tantalu a zlata podľa stanovených prahových hodnôt	hospodárske subjekty s počtom zamestnancov > 1 000 a ročným obratom > 450 miliónov EUR	v prípade povinností náležitej starostlivosti: hospodárske subjekty, ktoré uvádzajú batérie na trh EÚ alebo ich na trhu EÚ uvádzajú do prevádzky a ktoré majú ročný obrat ≥ 40 miliónov EUR	všetky spoločnosti, pričom malé podniky a mikropodniky sú oslobodené od povinností týkajúcich sa likvidácie nepredaných spotrebných výrobkov	neuplatňuje sa	horizontálna
Povinnosti náležitej starostlivosti	riziká a negatívne vplyvy spojené s konfliktom a so súvisiacim porušovaním ľudských práv	ľudské práva a životné prostredie	sociálna oblasť, ľudské práva a životné prostredie	neuplatňuje sa	neuplatňuje sa	neuplatňuje sa
Uznávanie schém	áno	nie	áno (ešte nie je určená metodika)	neuplatňuje sa	áno	neuplatňuje sa
Záväzky	členské štáty určujú pravidlá uplatniteľné na porušenia	členské štáty určia správne sankcie za nedodržiavanie predpisov a občianskoprávnu zodpovednosť v prípade poškodenia nositeľov práv	členské štáty určia sankcie za nedodržiavanie predpisov, obmedzenie predaja batérií ako posledná možnosť	členské štáty určujú sankcie	neuplatňuje sa	zákazy predaja výrobkov, členské štáty určia sankcie za nedodržiavanie zákazov

Celkovo možno zhrnúť, že na jednej strane sa v nariadení vyžaduje vykonávanie náležitej starostlivosti v prípade pomerne úzkeho súboru nerastných surovín a kovov a špecifického súboru rizík. Na druhej strane niektorými nedávno prijatými regulačnými rámcami EÚ sa už náležitá starostlivosť rozširuje (alebo sa čoskoro rozšíri) po celom hodnotovom reťazci s cieľom riešiť otázky týkajúce sa rozsiahleho radu výrobkov, ako aj sociálno-ekonomické otázky, otázky v oblasti bezpečnosti pracovníkov a environmentálne otázky, čím tieto rámce prispievajú k zaisteniu bezpečných a udržateľných dodávateľských a hodnotových reťazcov EÚ v oblasti kritických nerastných surovín aj iných surovín. Niektoré z týchto právnych predpisov sa čiastočne prelínajú s nariadením, pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť, pokrytie z hľadiska podnikov a požiadavky. V súčasnom rozsahu pôsobnosti je však toto prelínanie obmedzené, často má doplnkovú povahu a podľa všetkého nekladie významné dodatočné regulačné zaťaženie na úsilie o náležitú starostlivosť v oblasti nerastných surovín v regulačnom rámci EÚ.

IV. ZÁVER

Keďže od začiatku uplatňovania prevádzkových požiadaviek náležitej starostlivosti podľa nariadenia uplynuli len dva roky, toto prvé povinné preskúmanie je vypracované vo veľmi skorej fáze vykonávania nariadenia. Z pohľadu úplného zavedenia, vykonávania a presadzovania rôznych aspektov nariadenia a sprievodných opatrení došlo k určitým dodatočnými oneskoreniam, napr. v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 a iných problémov pri implementácii, ktoré sa budú priebežne riešiť v konzultácii so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami. O mnohých skúmaných aspektoch sa preto v tejto prvej správe o preskúmaní nevyvodzujú definitívne závery. Napriek tomu sa v nej poskytuje užitočný pohľad na fungovanie a účinnosť nariadenia a identifikujú sa oblasti, ktoré treba podrobiť hlbšiemu hodnoteniu v rámci ďalších preskúmaní.

Hlavné zistenia

Pokiaľ ide o vplyv nariadenia na mieste v tretích krajinách ťažby cínu, volfrámu, tantalu a zlata, a najmä v oblastiach zasiahnutých konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach, v externej štúdii sa zistil obmedzený vplyv medzi miestnymi zainteresovanými stranami, ktorý by mohol byť priamo pripísateľný nariadeniu. Keďže nariadenie je formulované tak, že stanovuje záväzné požiadavky náležitej starostlivosti pri dovoze do EÚ, musí uplynúť viac času a je potrebných viac údajov o situácii ďalej v hornej časti dodávateľského reťazca, aby bolo možné odlíšiť vplyv nariadenia v tretích krajinách od širšieho celosvetového úsilia o podporu náležitej starostlivosti v dodávateľských reťazcoch nerastných surovín. Vzhľadom na zvýšené medzinárodné úsilie v oblasti náležitej starostlivosti v súvislosti s cínom, volfrámom, tantalom a so zlatom bude naďalej náročné priradiť vplyv v krajinách ťažby konkrétne k nariadeniu. Napriek tomu je povzbudzujúce, že vo viacerých posudzovaných tretích krajinách existuje širšie medzinárodné úsilie mnohých subjektov v sektore cínu, volfrámu, tantalu a zlata o dosiahnutie pokroku v oblasti náležitej starostlivosti podľa OECD v súlade s cieľmi nariadenia.

V rámci EÚ dosiahli členské štáty pokrok v úsilí o vykonávanie nariadenia. Boli zriadené príslušné orgány členských štátov a vo väčšine členských štátov sa uskutočnilo prvé kolo

následných kontrol súladu u dovozcov Únie, na ktorých sa nariadenie vzťahuje. Napriek tomu príslušné orgány členských štátov naďalej čelia výzvam, najmä pokiaľ ide o transparentnosť a prístup k relevantným informáciám o náležitej starostlivosti. Hoci nezávislé audity tretích strán predstavujú kľúčovú súčasť požiadaviek náležitej starostlivosti, hospodárske subjekty aj príslušné orgány členských štátov odkazovali na nedostatok kvalifikovaných audítorov ako na významnú výzvu pri vykonávaní nariadenia. Okrem toho sa v preskúmaní zistila rozličná úroveň kapacít a zdrojov medzi príslušnými orgánmi členských štátov, čo poukazuje na potrebu ďalšieho zlepšenia ich vzájomnej spolupráce a výmeny informácií, najmä s cieľom zabezpečiť jednotné vykonávanie nariadenia a zabrániť pokusom o obchádzanie požiadaviek.

Pokiaľ ide o náklady na dodržiavanie predpisov, ako aj sprievodné nástroje nariadenia, v preskúmaní sa potvrdzuje, že schémy náležitej starostlivosti môžu podporovať súlad a považujú sa za všeobecne dostupný nástroj. Úlohu schém však treba neustále objasňovať, aby sa predišlo praxi nadmerne sa o ne opierať, keďže individuálna zodpovednosť za dodržiavanie nariadenia naďalej zostáva na hospodárskych subjektoch bez ohľadu na to, či sú do takýchto schém zapojené (a to aj v prípade, keď schému uznala Komisia). Zoznam oblastí zasiahnutých konfliktom a vysokorizikových oblastí, zostavený a aktualizovaný na základe externého odborného posudku, je užitočným nástrojom, ktorý hospodárske subjekty a príslušné orgány členských štátov pravidelne využívajú. Komisia by mala priebežne zvažovať konkrétne zlepšenia metodiky, z ktorej tento zoznam vychádza. V preskúmaní sa potvrdila pridaná hodnota ďalších nástrojov, ako je Európske partnerstvo pre zodpovedné nerastné suroviny (EPRM) alebo strategické partnerstvá v oblasti surovín, ktoré dopĺňajú úsilie nariadenia tým, že doň vnášajú perspektívu medzinárodnej spolupráce a umožňujú ďalšie zapojenie partnerských tretích krajín.

Napokon sa preskúmali otázky týkajúce sa rozsahu pôsobnosti nariadenia a súvisiace aspekty, ktoré môžu ovplyvniť jeho fungovanie a účinnosť, nad rámec aspektov stanovených v nariadení. Z posúdenia vyplýva, že rozšírenie vecnej pôsobnosti (prípadné zahrnutie ďalších nerastných surovín alebo kovov, predovšetkým kobaltu) alebo rozsahu rizík (prípadné zahrnutie ďalších rizík, napríklad v oblasti životného prostredia) už do veľkej miery vyplýva z iných následných právnych predpisov EÚ, najmä zo smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti a z nariadenia o batériách. Keďže viaceré z požiadaviek v týchto nedávnych právnych predpisoch sa ešte nezačali uplatňovať, je predčasné vyvodzovať definitívne závery o tom, ako sa budú tieto požiadavky prelínať s nariadením, čo bude v konečnom dôsledku závisieť od spôsobu vykonávania týchto ďalších iniciatív. V tejto chvíli preto nemožno vyvodiť záver, že je potrebná zmena nariadenia, aby sa zlepšilo jeho fungovanie, ani nemožno úplne posúdiť, či iné právne predpisy dostatočne dopĺňajú účinnosť nariadenia.

Výhľad do budúcnosti

Vzhľadom na uvedené skutočnosti toto prvé preskúmanie poukazuje na potrebu zintenzívniť angažovanosť EÚ a jej úsilie o zvyšovanie informovanosti o nariadení a jeho cieľoch. Mohlo by to zahŕňať posilnenie úsilia informovať o nariadení príslušné kľúčové zainteresované strany a šíriť informovanosť na mieste, ako aj podporu príslušných rozvojových projektov. Delegácie EÚ by mohli plniť úlohu hlavného partnera a sprostredkovateľa pri spolupráci s miestnymi subjektmi.

Okrem toho môže Komisia ďalej preskúmať, ako zlepšiť konvergenciu pri presadzovaní nariadenia príslušnými orgánmi členských štátov. Hoci Komisia už pracuje na viacerých nástrojoch, ako je platforma na výmenu colných údajov alebo pravidelné výmeny informácií prostredníctvom stretnutí expertnej skupiny pre cín, volfrám, tantal a zlato, je potrebné pokračovať v priebežnom poskytovaní objasnení alebo usmernení a v uľahčovaní cezhraničnej spolupráce medzi príslušnými orgánmi členských štátov pri riešení výziev súvisiacich so zodpovedným získavaním nerastných surovín a s dodržiavaním nariadenia.

Dôležitým záverom tohto prvého preskúmania je, že vplyv nariadenia by sa nemal posudzovať izolovane. Toto nariadenie je súčasťou širšieho ekosystému opatrení, ktorých cieľom je podporiť zodpovedné získavanie cínu, volfrámu, tantalu a zlata a zabrániť tomu, aby ich získavanie prispievalo ku konfliktom a k vážnemu porušovaniu ľudských práv. V tejto súvislosti sa v tomto preskúmaní zohľadnil počiatočný pozitívny vývoj v tretích krajinách aj v rámci EÚ, najmä náznaky zvýšeného zavádzania náležitej starostlivosti a lepšieho všeobecného pochopenia, vykonávania a šírenia usmernenia OECD o náležitej starostlivosti. Takéto širšie zavádzanie náležitej starostlivosti v medzinárodnom meradle v sektore cínu, volfrámu, tantalu a zlata aj mimo neho je potrebné podporovať a ďalej posilňovať. Súbežne so zaisťovaním účinného vykonávania politík EÚ zohráva EÚ dôležitú úlohu pri podpore ďalšieho medzinárodného úsilia, pričom ide príkladom a spolupracuje so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami, tretími krajinami a na medzinárodných fórach.